

વર્ષ : ૪૧ ♦ અંક : ૩
માર્ચ - ૨૦૧૭

Retail Price Rs. 10/- Each

શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી પ્રેરિત

દિવ્યધ્વનિ

આધ્યાત્મિક મુખપત્ર

“રાજ રાજ સૌ કો કહે, વીરલા જાણે ભેદ;
જે જન જાણે ભેદ તે, તે કરશે ભવ છેદ.”

સંસ્થાના રાજમંદિરમાં પરમકૃપાળુદેવની પ્રશાંત અને ભાવોત્પાદક મૂર્તિ

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્યુત - સેવા - સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)

કોબા ૩૮૨ ૦૦૭, (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭૬૨૧૯, ૨૩૨૭૬૪૮૩-૮૪

E-mail : mail@shrimadkoba.org, Web.: www.shrimadkoba.org

૧

સંસ્થામાં યોજાયેલ આધ્યાત્મિક શિબિર વેળાની તસવીરો

(તા. ૧૨-૨-૨૦૧૭ થી ૧૫-૨-૨૦૧૭)

પૂજ્યશ્રીની પાવન નિશ્રા

શ્રુતપ્રજ્ઞસ્વામીજી

બા. બ. આદ. સુરેશજી

લઘુવક્તવ્યની વેળાએ

શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર

શ્રી અનુપમભાઈ શાહ

શ્રી પ્રવીણભાઈ મહેતા

કુ. દીનાબેન શાહ

શ્રી દીનાબેન હરિયા

ડો. રાગિણીબેન

શ્રી શરદભાઈ જશવાણી

શ્રી શરદભાઈ ડેલીવાળા

યુવા ભક્તિવૃંદ, કોળા

અભિષેક પૂજા

સંસ્થા આયોજિત ચૈત્યપરિપાટી વેળાએ (તા. ૧૬-૨-૨૦૧૭)

:- પ્રેરક :-

શ્રદ્ધેયશ્રી આત્માનંદજી
ૐ

:- તંત્રી - સંપાદક :-

શ્રી મિતેશ એ. શાહ
ફોન : (૦૭૯) ૨૭૫૦૩૬૫૬

:- સ્વત્વાધિકારી :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર
સંચાલિત)

ૐ

:- મુદ્રક-પ્રકાશક :-

ડૉ. શ્રી શર્મિષ્ઠાબેન એમ. સોનેજી
શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર, કોબા
ૐ

:- પ્રકાશન સ્થળ :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭૬૨૧૯
૨૩૨૭૬૪૮૩/૮૪
ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૭૬૧૪૨
ૐ

:- લવાજમ શ્રેણી :-

ભારતમાં
ત્રિવાર્ષિક રૂા. ૪૦૦
આજીવન રૂા. ૨૦૦૦
પરદેશમાં
By Air Mail
ત્રિ-વાર્ષિક : Rs. 4000
\$-80, £-60
આજીવન : Rs. 15000
\$-300, £-220

દિવ્યધ્વનિ

અનુક્રમણિકા

- (૧) શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી ૫
- (૨) સાધનામાં બળ અને કળનો સમન્વય
..... પૂ.શ્રી આત્માનંદજી ૬
- (૩) આકાશ જેવી અનંત છે ઈચ્છા
..... ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ ૧૦
- (૪) સમાધિતંત્ર-અમૃતરસપાન
..... પ્રા.ચંદાબહેન પંચાલી ૧૩
- (૫) શ્રી દર્શનસ્તુતિ-એક અનુચિંતન...પૂજ્ય બહેનશ્રી .. ૧૭
- (૬) શ્રી દેવચંદ્રજી ચોવીશી..શ્રી અશોકભાઈ પી. શાહ.. ૧૯
- (૭) શ્રાવકાચારબા.બ્ર. શ્રી સુરેશજી ૨૨
- (૮) શ્રી ભક્તામર સ્તોત્ર શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર ૨૪
- (૯) કષાયોની આહુતિ દ્વારા હોલિકાદહન કરીએ ..
..... શ્રી પારુલબેન ગાંધી ૨૬
- (૧૦) ચાલો રમીએ હોળી ફાઈન ફાઈન ૨૮
- (૧૧) બાળવિભાગ શ્રી મિતેશભાઈ શાહ ૩૦
- (૧૨) ચૈત્યપરિપાટી શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર ૩૨
- (૧૩) સમાજ-સંસ્થા દર્શન ૩૪

વર્ષ : ૪૧

માર્ચ, ૨૦૧૭

અંક - ૩

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર
(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)
કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭ (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭૬૨૧૯/૪૮૩/૮૪
mail@shrimadkoba.org, www.shrimadkoba.org

Bank Detail : Shrimad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra
Name of Bank : Kotak Mahindra Bank
Branch : Chandkheda, Ahmedabad - 382424.
A/c. No. : 08390020000044 • IFS Code : KKBK0000839

લેખકો / ગ્રાહકો / વાચકોને

- ‘દિવ્યધ્વનિ’ દર મહિને પ્રગટ થાય છે.
- કોઈ પણ અંકથી ગ્રાહક થઈ શકાય છે.
- ત્રણ વર્ષથી ઓછી મુદતનું લવાજમ સ્વીકારવામાં આવતું નથી.
- ચેક/ડ્રાફ્ટ/એમ.ઓ. ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા’ના નામનો મોકલવો.
- સહુ સ્વજનો-મિત્રો વધુમાં વધુ ગ્રાહકો નોંધાવીને સહયોગી બને તેવી વિનમ્ર અપેક્ષા છે.
- ગ્રાહકોએ પત્રવ્યવહારમાં પોતાનો ગ્રાહક નંબર અને પૂરું સરનામું અવશ્ય લખવું. ગ્રાહક નંબર સરનામાની ઉપર લખેલો હોય તે નોંધી રાખવા વિનંતી છે.
- સરનામામાં ફેરફાર થયાની જાણ તાત્કાલિક કરવા વિનંતી છે.
- કોઈપણ લેખ સ્વીકારવો કે ન સ્વીકારવો કે ક્રમશઃ લેવો તેનો સંપાદકશ્રીને સંપૂર્ણ અધિકાર રહેશે.
- લેખકોનાં મંતવ્યો સાથે સંપાદકશ્રીનું સહમત હોવું આવશ્યક નથી.

: મુદ્રણસ્થાન :

ભગવતી ઑફસેટ

૧૫/સી, બંસીધર ઍસ્ટેટ, બારડોલપુરા,

અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૪

ફોન : ૨૨૧૬ ૭૬૦૩

પ્રાર્થના

હે પરમકૃપાળુદેવ !

અમે હંમેશાં કીડી, મંકોડા, માંકડ, મચ્છર વગેરે જીવોને બચાવીએ છીએ, દાન-પુણ્ય કરીએ છીએ, કતલખાને લઈ જવાતા પશુઓને છોડાવીએ છીએ, તેમની દયા ચિંતવીએ છીએ, પરંતુ હે પ્રભુ ! અમને અનંત કાળથી સંસારમાં રખડતા, અનંત દુઃખો ભોગવતા અમારા આત્માની દયા આવી જ નહીં, એ કેવું આશ્ચર્ય છે ! આપશ્રીએ ‘ક્ષમાપના’ના પ્રથમ વાક્યમાં જ લખ્યું છે - “હે ભગવાન ! હું બહુ ભૂલી ગયો !” હું એટલે કોણ ? હે પ્રભુ ! હું એટલે મારો આત્મા જ ! ‘બહુ’ શબ્દ આપે અમારા જેવા મૂઢ અને જડ જેવા જીવો માટે જ વાપર્યો છે ને ? જે યાદ નહીં રાખવા જેવું તે બધું જ અમને યાદ છે, અને મુખ્યમાં મુખ્ય જે આત્મા તેને જ અમે ભૂલી ગયા ! આ માટે એક સાંભળેલી વાત યાદ આવે છે.

એક માણસ આદિવાસીઓના ગામમાં ગયો હતો. ત્યાં તેણે આઠેક માણસોને જોયા. તેણે આ બધાને સાથે ઊભા રાખ્યા અને તેમનો ફોટો પાડ્યો. પછી જ્યારે તેણે એ લોકોને ફોટો બતાવ્યો ત્યારે દરેક જણે પોતાનો ફોટો બતાવીને પૂછ્યું, “આ કોણ છે ? આને હું ઓળખતો નથી !” આનું કારણ એ હતું કે તેમની પાસે અરીસો જ નહોતો ! તેથી દરેકને પોતાનો ચહેરો યાદ જ નહોતો !

હે પ્રભુ ! અમારું પણ આવું જ થયું છે ! આત્માનો લક્ષ ન થવાથી ભૂલોની પરંપરા સર્જઈ છે. અત્યાર સુધી પ્રતિક્રમણ કરતી વખતે સર્વ જીવની ક્ષમા અમે માંગી છે. આ વખતે આપની સાક્ષીએ અમે ક્ષમા માંગીએ છીએ. અમારા અપરાધ ક્ષય થઈ સર્વ પાપથી અમે મુક્ત થઈએ એવું માંગીએ છીએ.

આપના કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર અમે રહીએ એવું માંગીએ છીએ ને સફળ થાઓ, સફળ થાઓ. લક્ષ કરાવ્યો સ્વરૂપનો જેમણે, કૃપા કરી તે રાજપ્રભુને અત્યંત ભક્તિથી પ્રણામ કરીએ છીએ.

॥ ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: ॥

શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ

શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

પત્રાંક - ૭૮૩

મુંબઈ, અસાડ સુદ ૪, રવિ, ૧૯૫૩

શ્રી સોભાગને નમસ્કાર

શ્રી સોભાગની મુમુક્ષુ દશા તથા જ્ઞાનીના માર્ગ પ્રત્યેનો તેનો અદ્ભુત નિશ્ચય વારંવાર સ્મૃતિમાં આવ્યા કરે છે.

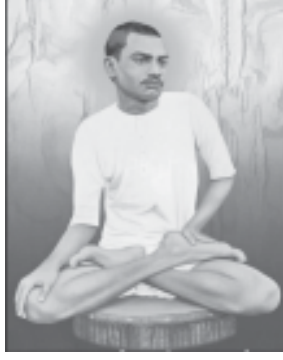
સર્વ જીવ સુખને ઇચ્છે છે, પણ કોઈ વિરલા પુરુષ તે સુખનું યથાર્થ સ્વરૂપ જાણે છે.

જન્મ, મરણ આદિ અનંત દુઃખનો આત્યંતિક (સર્વથા) ક્ષય થવાનો ઉપાય અનાદિકાળથી જીવના જાણવામાં નથી, તે ઉપાય જાણવાની અને કરવાની સાચી ઇચ્છા ઉત્પન્ન થયે જીવ જો સત્પુરુષના સમાગમનો લાભ પામે તો તે ઉપાયને જાણી શકે છે, અને તે ઉપાયને ઉપાસીને સર્વ દુઃખથી મુક્ત થાય છે.

તેવી સાચી ઇચ્છા પણ ઘણું કરીને જીવને સત્પુરુષના સમાગમથી જ પ્રાપ્ત થાય છે. તેવો સમાગમ, તે સમાગમની ઓળખાણ, દર્શાવેલા માર્ગની પ્રતીતિ, અને તેમ જ ચાલવાની પ્રવૃત્તિ જીવને પરમ દુર્લભ છે.

મનુષ્યપણું, જ્ઞાનીનાં વચનોનું શ્રવણ પ્રાપ્ત થવું, તેની પ્રતીતિ થવી, અને તેમણે કહેલા માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ થવી પરમ દુર્લભ છે, એમ શ્રી વર્ધમાનસ્વામીએ ઉત્તરાધ્યયનના ત્રીજા અધ્યયનમાં ઉપદેશ્યું છે.

પ્રત્યક્ષ સત્પુરુષના સમાગમ અને તે આશ્રયમાં વિચરતા મુમુક્ષુઓને મોક્ષસંબંધી બધા સાધનો અલ્પ પ્રયાસે અને અલ્પ કાળે પ્રાપ્ત (ઘણું કરીને) સિદ્ધ થાય છે; પણ તે સમાગમનો યોગ પામવો બહુ દુર્લભ છે. તે જ સમાગમના યોગમાં મુમુક્ષુ જીવનું નિરંતર ચિત્ત વર્તે છે.

સત્પુરુષનો યોગ પામવો તો સર્વકાળમાં જીવને દુર્લભ છે, તેમાં પણ આવા દુષ્કાળમાં તો ક્વચિત્ જ તે યોગ બને છે. વિરલા જ સત્પુરુષ વિચરે છે. તે સમાગમનો લાભ અપૂર્વ છે, એમ જાણીને જીવે મોક્ષમાર્ગની પ્રતીતિ કરી, તે માર્ગનું નિરંતર આરાધન કરવું યોગ્ય છે.

તે સમાગમનો યોગ ન હોય ત્યારે આરંભ પરિગ્રહ પ્રત્યેથી વૃત્તિને ઓસરાવી સત્શાસ્ત્રનો પરિચય વિશેષ કરીને કર્તવ્ય છે. વ્યાવહારિક કાર્યોની પ્રવૃત્તિ કરવી પડતી હોય તોપણ તેમાંથી વૃત્તિને મોળી પાડવા જે જીવ ઇચ્છે છે તે જીવ મોળી પાડી શકે છે; અને સત્શાસ્ત્રના પરિચયને અર્થે ઘણો અવકાશ પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

આરંભ પરિગ્રહ પરથી જેની વૃત્તિ ખેદ પામી છે, એટલે તેને અસાર જાણી તે પ્રત્યેથી જે જીવો ઓસર્યા છે, તે જીવોને સત્પુરુષોનો સમાગમ અને સત્શાસ્ત્રનું શ્રવણ વિશેષ કરીને હિતકારી થાય છે. આરંભ પરિગ્રહ પર વિશેષ વૃત્તિ વર્તતી હોય તે જીવમાં સત્પુરુષનાં વચનનું અથવા સત્શાસ્ત્રનું પરિણમન થવું કઠણ છે.

આરંભ પરિગ્રહ પરથી વૃત્તિ મોળી પાડવાનું અને સત્શાસ્ત્રના પરિચયમાં રુચિ કરવાનું પ્રથમ કઠણ પડે છે; કેમકે જીવનો અનાદિ પ્રકૃતિભાવ તેથી જુદો છે; તોપણ જેણે તેમ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો છે, તે તેમ કરી શક્યા છે; માટે વિશેષ ઉત્સાહ રાખી તે પ્રવૃત્તિ કર્તવ્ય છે.

સર્વ મુમુક્ષુઓએ આ વાતનો નિશ્ચય અને નિત્ય નિયમ કરવો ઘટે છે, પ્રમાદ અને અનિયમિતપણું ટાળવું ઘટે છે.

સાધનામાં બળ અને કળનો સમન્વય

પરમ શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી

આપણા જીવનની ગતિ ધર્મ તરફ થવી જોઈએ. ધર્મ એટલે કલ્યાણની પરંપરા. જે સમજીને ધર્મ કરે તેને યાવત્ મોક્ષ પર્યંત વધતાં વધતાં શાંતિ, સગવડ, આનંદ, વૈભવ, અભ્યુદયની પ્રાપ્તિ થાય. આવું જે સ્વીકારે તેણે જીવ તત્ત્વનો અને વિશિષ્ટ પુણ્યનો (પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય)નો સ્વીકાર કર્યો કહેવાય. આત્મજ્ઞાન ન હોય છતાં પણ જે કોઈ આલોક-પરલોકની ઈચ્છા વિના ધર્મ કર્યા કરે તો જરૂર તે સ્વયં ધર્માત્મા બની જશે.

તમારે ખાસ નજીકના સગાને ત્યાં પ્રસંગ હોય તેમાં જ જવું અને તે પણ લગ્નમાં ન જતાં રીસેપ્શનમાં જવું અને સીધા જ તે દંપતીને મળી તેમને આશીર્વાદ તથા ભેટ આપી તરત જ નીકળી જવું. તેમને મળવા જાવ ત્યારે પણ અંદર એવું સ્મરણ ચાલવું જોઈએ કે આ નાટક છે,

પરંતુ હજુ હું ત્યાગી બન્યો નથી માટે મારે પ્રસંગોમાં આવવું પડ્યું છે. પોતાના દીકરા-દીકરીના લગ્ન હોય તો પણ તેમાં બહુ જોડાવું નહીં તથા મનમાં વિશેષ સાવધાન રહેવું કારણ કે તેમના લગ્ન કરાવવા તે તમારી ફરજ છે. જો તમારા દીકરા-દીકરીને લગ્ન કરવાની ઈચ્છા હોય અને તમે લગ્ન ન કરાવો તો તે સ્વચ્છંદી બની જાય, ખોટા રસ્તે ચઢી જાય તો બહુ મોટું પાપ લાગે. તેના કરતાં સદ્ગૃહસ્થ તરીકે જીવન જીવે તે માટે તેમના લગ્ન કરાવવા જોઈએ, જેથી એમનું જીવન એકપત્નીવ્રત રૂપે ચાલે અને એક સજ્જન સદ્ગૃહસ્થ બને. જો તેમને દીક્ષા લેવાનો ભાવ હોય કે અવિવાહિત રહીને સમાજસેવા કરવાનો ભાવ હોય તો તે શ્રેષ્ઠ છે. પણ આવી મહાનતા દાખવવાનું સૌભાગ્ય આ કાળે બહુ થોડાને જ સાંપડે છે. સાધના કરવામાં વીર્ય ફોરવવું જોઈએ. થોડી કમર દુઃખે કે ઊંઘ આવે એટલે ભક્તિ-સત્સંગ બંધ ન કરવા પણ ઊભા થઈ આંટા મારતાં જોરથી મંત્રજાપ કરવો, આંખો પર પાણી છાંટવું અને ફરી સાધના કરવા લાગી જવું તેનું નામ જ શક્તિ છુપાવ્યા વિના ખેંચાઈને સાધના કરવી તે છે. આવી સાધના કરવાના બે જ ઉપાયો છે : (૧) કાં તો સાધક પોતે પૂર્વભવનો ઘણો આરાધક હોય તો કરી શકે અને (૨) સદ્ગુરુની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલે તો ખેંચાઈને

● બળ (વીર્યશક્તિ)નો વિકાસ :

સાધના શક્તિ પ્રમાણે નહીં પણ શક્તિની ઉપરવટ જઈને કરવી જોઈએ. જો શક્તિ પ્રમાણે કરીએ તો તો ૨-૩ કલાક જ થાય. માટે શક્તિ એકઠી કરીને એટલે કે અન્ય પ્રવૃત્તિઓ સંકોચીને સાધનાનો સમય વધારવો જોઈએ. વ્યવહારિક જીવનમાં તો આપણે વ્યવહાર ઉપર વધારે જોર આપીને પ્રાથમિકતાના ધોરણે પુરુષાર્થ કરીએ છીએ. આવું આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રમાં પણ કરવું. ‘સમય મળે ત્યારે સત્સંગ કરીશું’ એમ નહીં, પરંતુ સત્સંગ મેળવવા માટે ખાસ પ્રયત્નપૂર્વક સમય ફાળવવો. તેના માટે આપણા દૈનિક કાર્યોમાંથી સમય બચાવવો. જેમ કે સ્નાન કરો ત્યારે સાબુ લગાવવો નહીં. સમાચારપત્ર વાંચવામાંથી સમય બચાવવો, આખું છાપું વાંચવું નહીં માત્ર મુખ્ય સમાચાર વાંચી લેવા, લગ્નની ૧૨ કંકોતરી આવી હોય તો એકમાં જ જવું અને તેમ કરતાં જો સમાજના લોકો ટીપ્પણી કરે તો સાંભળી લેવું કારણ કે તમને ૫૮ વર્ષ થયા છે. મોટો દીકરો ૨૮ વર્ષનો, વચ્ચે ૨૩ વર્ષ અને નાનો ૧૮ વર્ષનો છે તો તેમને સામાજિક પ્રસંગોમાં મોકલી દેવા તથા

કરવા માટે ગુરુરૂપી દલાલની આવશ્યકતા અનિવાર્યરૂપથી છે.

“આત્મા ઔર પરમાત્મા અલગ રહે બહુ કાલ, સુંદર મેલા કર દિયા, સદ્ગુરુ મિલા દલાલ.”

અત્યારે આપણે ભલે ભગવાનની ભક્તિ કરીએ; જો કે કરવી પણ જોઈએ. તે અત્યારે આપણી ભૂમિકામાં અનિવાર્ય છે છતાં અંતરમાં એમ માનવું કે જો હું ભગવાનની માત્ર ભક્તિ કરું તો તેનાથી પુણ્યનો બંધ થશે પણ જો તે ભક્તિ, ગુરુઆજ્ઞાનું પાલન હું આત્માના લક્ષે કરું તો તેના બે ફાયદા થાય છે. એક તો તેનાથી મોહ તૂટે, ભલે ગ્રંથિભેદ ન થાય પણ ધાતીકર્મો ઓછા થાય. ધાતીકર્મનો રાજા મોહનીય છે અને મોહનીયનો રાજા મિથ્યાત્વ મોહનીય છે તે આત્મલક્ષ કરવાથી ઘટે અને બીજું પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય બંધાય. આમ, બળ સાથે કળનો સમન્વય કરતાં - ભગવાન અને ગુરુની ભક્તિ કરતાં આત્માનો લક્ષ કરવાનો છે. આમ કરવા માટે ઘનિષ્ઠ સત્સંગની આવશ્યકતા છે. ગુરુ તેના માટે આપણને એક વ્યવહારિક ચાવી બતાવે છે. જેમ કે બહેનો રોટલી કરતાં બાળકમાં ચિત્ત રાખે છે. ભાઈઓ બીજા કામ કરતાં પણ ઉપયોગનો એક છોડો ધંધા સાથે જોડી રાખે છે. અધ્યાત્મ યોગીશ્વર શ્રી આનંદઘનજી મહારાજે તેના મોટે બહુ સુંદર પદ રચ્યું છે,

“જુગટીયા મન જુગટુ ને, કામીને મન કામ આનંદઘન એમ વિનવે, એસા ધરો પ્રભુ કા ધ્યાન;

મનાજિ તું તો...

આમ થવા માટે શું પ્રયોગ કરવો ? પરમતત્ત્વજ્ઞ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી ‘અમૂલ્ય તત્ત્વ વિચાર’માં કહે છે કે,

“રે આત્મ તારો ! આત્મ તારો ! શીઘ્ર એને ઓળખો, સર્વાત્મમાં સમદષ્ટિ ઘો, આ વચનને હૃદયે લખો.”

આપણે તેમાંથી ‘શીઘ્ર’ શબ્દ કાઢી નાંખીએ છીએ અને કહીએ છીએ કે ઘડપણમાં ગોવિંદ ગાશું, સત્સંગ કરશું ! પણ ભાઈ, તારે ઘડપણ આવશે જ એ શું નક્કી છે ? માટે નાનપણથી જ ધર્મના સંસ્કાર પાડવાં. જો આપણને નાનપણથી ધર્મના સંસ્કાર ન મળ્યા હોય તો આપણે આપણા બાળકોમાં તે સંસ્કારના બીજ રોપવાં કે ચાલો મંદિરે જઈએ, આરતી કરીએ, સારું વાંચીએ તથા બાળકોને પ્રેરણા આપવી કે ધર્મ જીવનમાં અવશ્ય કરવો જ તથા તેમ કરતાં ડરવું નહીં. પંજાબ અને રાજસ્થાનમાં પહેલાં એવું હતું કે પહેલો દીકરો ધર્મને આપવો, બીજો રાષ્ટ્રને સમર્પિત કરવો, ત્યારબાદ દીકરો થાય તો તે પોતાનો. આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિ આવી ઉદાર અને ત્યાગ ભાવનાથી જ ટકી છે. જીવનના સર્વાંગી વિકાસ માટે સામાજિક શાંતિ પણ આવશ્યક છે. દીકરો હોય તેમાં કોઈ વાંધો નથી પણ ‘દીકરો મારો છે’ એવી શ્રદ્ધા કરવી તે મોટો વાંધો છે. આ શરીર જ આપણું નથી તો અન્યની તો વાત જ શી ? શરીર તે કાંઈ આત્મા નથી. શરીરની આવશ્યક સંભાળ લેવી જોઈએ પરંતુ તેની આળપંપાળ કે ખોટા લાડ લડાવવા તે અજ્ઞાન છે. શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રમાં શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીએ કહ્યું છે કે,

“છૂટે દેહધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ;

નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ.”

હવે કોઈ એમ પૂછે કે સાહેબ, અમારે બળ વધારે વાપરવાનું કે કળ ? તો તેનો જવાબ એક નથી. જેમ કે તમે મમ્મીના દીકરા છો કે પપ્પાના ? તો તરત જ તમે કહો છો કે કેવી વાત કરો છો સાહેબ ? અમે તો બંનેના દીકરા છીએ. તો ભાઈ, આવી જ રીતે આત્મકલ્યાણ કરવા માટે બળ પણ જોઈએ અને કળ પણ જોઈએ. હા, ક્યારેક બળને આગળ રાખવું પડે તો ક્યારેક કળને આગળ રાખવું પડે તે વાત જુદી છે. પરંતુ તે બંનેનો સમન્વય કરી

પરમનો સ્પર્શ - ૮૫
આકાશ જેવી અનંત છે ઇચ્છા

*** પદ્મશ્રી ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ ***

જરા ઊભા રહો, તમે યુવાન હો કે વૃદ્ધ હો, થોડીવાર થોભી જાવ !

જરા વિચાર કરો કે તમે આજ સુધીનું તમારું જીવન કઈ વસ્તુની પ્રાપ્તિ માટે વ્યતીત કર્યું છે. ક્યારેક એવો અહેસાસ થશે કે આજીવિકા પ્રાપ્ત કરવાનો, સંબંધો સાચવવાનો અને વ્યવહારોમાં મહાલવા પૂરતો જ મારા જીવનનો હેતુ છે. કોઈ યુવાન એમ કહેશે કે અભ્યાસ કરતો હતો, ત્યારથી જ મનમાં હતું કે ધીરુભાઈ અંબાણી જેવા ઉદ્યોગપતિ બનવું. તો વળી કોઈના મનમાં ઇચ્છાનો એવો કીડો સળવળતો હશે કે આ જગતમાં કોઈની પાસે ન હોય એટલી સંપત્તિ મેળવવી.

તમારા મનમાં જાગતી ઇચ્છાનું ઓપરેશન કરી એને ઓળખીએ. એનાં અનેક રૂપ છે અને એનો અતિ મોટો વ્યાપ છે. અનેક રૂપ એ દૃષ્ટિએ કે પહેલાં એક ઇચ્છા જાગે છે અને પછી એ જ ઇચ્છા બીજી અનેક ઇચ્છાઓને જન્મ આપીને ઉછેરે છે. એક ઇચ્છામાંથી અનેક ઇચ્છાઓના જન્મની પ્રક્રિયા અને પરંપરા સતત ચાલતી રહે છે. મનમાં એમ થાય કે મારું ઘર તો મોટા મહાલય જેવું હોવું જોઈએ, પછી રાત-દિવસ વ્યક્તિને એ મહાલયનાં સ્વપ્ન આવે છે. રાત્રે એ સ્વપ્નસૃષ્ટિમાં મહાલયના વૈભવશાળી વિશાળ પલંગમાં સૂતો હોય એવો અનુભવ કરે છે અને દિવસે પોતાના એ મહાલયનાં સ્વપ્નો સાકાર કરવા માટે અવિરત ઉદ્યમ કરે છે.

આમ, મહાલયનું સ્વપ્ન એનામાં અનેક ઇચ્છાઓને જન્મ આપે છે અને પછી એ પોતાની એક પછી એક આવતી વણથંભી ઇચ્છાઓ પૂર્ણ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે. પહેલા એ મહાલય માટે

જરૂરી સંપત્તિ એકઠી કરે છે, પછી એને માટે વિશાળ જમીન મેળવે છે, ત્યારબાદ એના પર વિશાળ મહાલય ઊભો કરે છે. આ મહાલય રચાતો હોય છે ત્યારે જ વળી નવી નવી ઇચ્છાઓ એના ચિત્તમાં જાગૃત થાય છે. પોતાના મહાલયમાં આવું ભવ્ય ફર્નિચર હશે, ખૂબ મોંઘી એવી કલાકૃતિઓ હશે, પ્રત્યેક ખંડમાં પુષ્કળ સુવિધાઓ હશે અને આમ એની મહાલયની એક ઇચ્છા અનેક ઇચ્છાઓની જન્મદાત્રી બનશે.

પણ અહીં આ દોડ પૂરી થતી નથી. આટલી ઇચ્છાઓ સંતોષાય, ત્યાં તો બીજી કેટલીયે ઇચ્છાઓ જાગી ઊઠે છે. ક્યારેક આ ઇચ્છાની તીવ્રતા વધી જાય તો એને આવેશ, અજંપો અને બેચેની જાગે છે. વધુ તીવ્ર બને તો બ્લડપ્રેશર, ડાયાબિટીસ કે હાર્ટ એટેકનો ભોગ બને છે. પોતાની એક ઇચ્છાને સફળ કરવા માટે ખોટા માર્ગો અપનાવતા પણ અચકાતો નથી, તો ક્યારેક એની ઇચ્છા એના અહંકારને વધુને વધુ બળવત્તર બનાવે છે. એમાં એવું પણ બને કે આ મહાલયની ભવ્ય દીવાલોમાં તિરાડ પડે, તો એના પ્રતિબિંબરૂપે એના હૃદયમાં વેદનાની તિરાડ પડે છે અને ચીસ ઊઠે છે. આથી જ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ કહ્યું કે “ઇચ્છાઓ તો આકાશ જેટલી અનંત છે.” એટલે કે આકાશને જેમ કોઈ અંત કે છેડો હોતો નથી, તેમ માનવીની ઇચ્છાને પણ કોઈ અંત હોતો નથી. તે એક ઇચ્છાની પાછળ દોડે અને તે સિદ્ધ થાય, ત્યાં તો બીજી અનેક ઇચ્છાઓ એના ચિત્તમાં ઊગી નીકળી હોય છે.

આ ઇચ્છાઓ સાથે શું જોડાયેલું છે તે જાણવું જોઈએ. જો ઇચ્છાઓની સાથે વિષયો અને કષાયો

જરા સિકંદર, નેપોલિયન કે હિટલરને જુઓ ! એમના મનમાં સર્વસત્તાધીશ થવાની એક ઈચ્છાએ એમની પાસે કેટલાં બધાં કૂર કાર્યો કરાવ્યાં. એક ઈચ્છા બીજી કેટલીય ઈચ્છાઓને જન્મ આપે છે અને એની સાથોસાથ એ ભાવિના અગણિત સુખોની કલ્પના કરે છે. એ વિચારે છે કે મારી વિશાળ બંગલાની ઈચ્છા સફળ થશે, ત્યારે મારા જીવનમાં માત્ર પરમ આનંદ હશે; પરંતુ એ પોતાની ઈચ્છાની પ્રાપ્તિ સુધી પહોંચે ત્યાં સુધીમાં તો કેટલાય દુઃખો અને ઘેરી વળ્યા હોય છે અને પછી એક ઈચ્છા સફળ ન થાય તો માનવી બીજી ઈચ્છા પાછળ દોટ મૂકશે. એક આશા નિરાશામાં પલટાઈ જાય, તો એ બીજી અનેક આશાઓ પાછળની પોતાની

ઈચ્છા વ્યક્તિના મનમાં જાગે છે. સુખની ધારણાઓ એ પણ વ્યક્તિના મનની કલ્પનાઓ છે, પરંતુ એ ઈચ્છા કે સુખને મેળવવા માટે માનવીએ બહારની દુનિયામાં દોડવું પડે છે. પોતાના મનને તૃપ્ત કરવા માટે એ બહારના પદાર્થો તરફ દૃષ્ટિ ફેરવે છે. વસ્તુ બહાર છે અને સંતોષ ભીતરમાં

શ્રી પૂજ્યપાદ આચાર્ય વિરચિત
સમાધિતંત્ર - અમૃતરસપાન
(ક્રમાંક - ૪૪)

પ્રા. ચંદાબહેન વી. પંચાલી (બોટાદ)

અધ્યાત્મ ચૈતન્યનાયક, આત્મસિદ્ધિદાયક અને જ્ઞાનપૂર્ણ જ્ઞાયક પરમકૃપાળુદેવ પત્રાંક-પરપમાં સમાધિપૂર્ણ સરસ્વતીના શબ્દો છે, “આ આત્મભાવ છે, અને આ અન્યભાવ છે, એવું બોધબીજ આત્માને વિષે પરિણમિત થવાથી અન્યભાવને વિષે સહેજે ઉદાસીનતા ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે ઉદાસીનતા અનુક્રમે તે અન્યભાવથી સર્વથા મુક્તપણું કરે છે. નિજપરભાવ જેણે જાણ્યો છે એવા જ્ઞાનીપુરુષને ત્યાર પછી પરભાવનાં કાર્યનો જે કંઈ પ્રસંગ રહે છે, તે પ્રસંગમાં પ્રવર્તતાં પ્રવર્તતાં પણ તેથી તે જ્ઞાનીનો સંબંધ છૂટ્યાં કરે છે, પણ હિતબુદ્ધિ થઈ પ્રતિબંધ થતો નથી. પ્રતિબંધ થતો નથી એ વાત એકાંત નથી, કેમ કે જ્ઞાનનું વિશેષ બળવાનપણું જ્યાં હોય નહીં ત્યાં પરભાવનો વિશેષ પરિચય તે પ્રતિબંધરૂપ થઈ આવવો પણ સંભવે છે; અને તેટલા માટે પણ જ્ઞાનીપુરુષને પણ શ્રી જિને નિજજ્ઞાનના પરિચય - પુરુષાર્થને વખાણ્યો છે; તેને પણ પ્રમાદ કર્તવ્ય નથી, અથવા પરભાવનો પરિચય કરવા યોગ્ય નથી, કેમ કે કોઈ અંશે પણ આત્મધારાને તે પ્રતિબંધરૂપ કહેવા યોગ્ય છે.” દરેક જીવને પ્રમાદમાંથી ખેંચી ખેંચીને અપ્રમાદ દિશામાં ઢળી જા, લળી જા તથા આત્મામાં ભળી જા એવો પરમ બોધ આ સમાધિ વચનોમાં છે.

શ્રી પૂજ્યપાદ આચાર્ય સમાધિતંત્ર ગ્રંથમાં
ખારા દરિયામાં મીઠો મહેરામણ મધુરતાને પ્રગટ
કરે છે. ગયા અંકમાં શ્લોક સત્યાવીસમાં અભ્યાસ
કર્યો કે આત્માનું કેન્દ્ર પરમાત્મદશા છે. પરિધિમાં
અંતરાત્મદશા છે. બહિરાત્માએ સમ્યક્ પુરુષાર્થ

સાધીને અંતરાત્મપણું પ્રગટ કર્યું. હવે અંતરાત્માને ઉદ્બોધે છે કે હવે તું અંતરાત્મા બન્યો ત્યાંથી આગળની ભૂમિકા માટે સર્વ સંકલ્પવિકલ્પથી રહિત થઈ પરમાત્માને ભાવવો. આ જ એક ઉપાય છે. પરમાત્માને ભાવવાનું ફળ શું છે તે શ્લોક અઠ્યાવીસમાં દર્શાવે છે :

सोऽहमि त्यात्तसंस्कारस्तस्मिन् भावनया पुनः ।

तत्रैव दृढसंस्काराल्लभते ह्यात्मनि स्थितिम् ॥२८॥

અનુવંદ્ય :

तस्मिन् भावनया सः अहं इति, आत्त संस्कारः पुनः
तत्रैव दृढसंस्कारात् हि आत्मनि स्थितिं लभते ।

શબ્દાર્થ : તસ્મિન્ - તેમાં, પરમાત્મપદમાં,
સઃ અહં ઇતિ - તે હું છું એમ, આત્તસંસ્કારઃ - સંસ્કાર
પામેલો, પુનઃ - વારંવાર, તત્રાવ - તેમાં જ, દૃઢ
સંસ્કારાત્ - દૃઢ સંસ્કારથી, હિ - નિશ્ચયથી, આત્મનિ
- આત્મામાં, લભતે - સ્થિતિ મેળવે છે.

ભાષાન્તર : પરમાત્મપદમાં ભાવના કરતાં રહેવાથી તે અનંત જ્ઞાનસ્વરૂપ આત્મા હું છું એવા સંસ્કાર પામેલો જ્ઞાનીમહાત્મા નિશ્ચયથી વારંવાર દૃઢ સંસ્કારને કારણે તે આત્મસ્વરૂપમાં જ સ્થિતિ કરે છે. આત્મામાં સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરે છે.

ભાવાર્થ : શ્રી પૂજ્યપાદ આચાર્ય
અંતરાત્માની પ્રાપ્તિ પછી પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ
અંતિમ લક્ષ્યવેધ છે તે પરમાત્મપદને દશવિ છે.

અનંત જ્ઞાન સ્વરૂપ પરમાત્મા તે જ હું છું
એવી વારંવાર અભેદ ભાવના ભાવવાથી આત્માના
સંસ્કાર દૃઢ થાય છે. તે દૃઢ સંસ્કારને કારણે

આત્મસ્વરૂપમાં સ્થિતિ થઈ જીવ અનંતચતુષ્ટય સ્વરૂપ પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ કરે છે. ગમે તે ક્રિયા કરીએ, જાપ કરીએ, તપશ્ચર્યા પણ કરીએ તથા શાસ્ત્ર સ્વાધ્યાય કરીએ તો પણ લક્ષ્ય તો સહુનું એક જ છે. સંસારપરિભ્રમણથી મુક્ત થઈ પરમાત્મદશામાં સ્થિત થઈએ. પરમકૃપાળુદેવની સમાધિવાણી છે, “ગમે તે ક્રિયા જાપ, તપ કે શાસ્ત્ર વાંચન કરીને પણ એક જ કાર્ય સિદ્ધ કરવાનું છે; તે એ કે જગતની વિસ્મૃતિ કરવી અને સત્ના ચરણમાં રહેવું.”

પૂ. બ્રહ્મચારીજીના ભાવોને વિચારીએ. સત્ એ પોતાનું યથાર્થ સ્વરૂપ છે. તે હું જ્ઞાનસ્વરૂપ આત્મા છું એવા સંસ્કારી અંતરાત્માએ તો પૂર્ણપદની વારંવાર ભાવના ભાવવી. તે રીતે પરમાત્મપદના સંસ્કાર દૃઢ કરવા. તેથી સમ્યક્ચારિત્રમાં પહોંચાય છે.

“જેમ આવી પ્રતીતિ જીવની રે, જાણ્યો સર્વેથી ભિન્ન અસંગ,
મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે.
તેવો સ્થિર સ્વભાવ તે ઊપજે રે, નામ ચારિત્ર તે અણલિંગ,
મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે.”

પરમાત્મપદ માટે સર્વ સંકલ્પવિકલ્પ તજવાથી આત્મામાં રહેવાય છે. આ દૃશ્ય જગતનું વિસ્મરણ થયા વિના સંકલ્પ - વિકલ્પો ટળે નહિ. તે અર્થે ભક્તિમાર્ગ એ ટૂંકો રસ્તો છે. ભક્તિથી વિકલ્પો અને વિક્ષેપ મટે છે. “સત્પુરુષમાં જ પરમેશ્વર બુદ્ધિ એને જ્ઞાનીઓએ પરમ ધર્મ કહ્યો છે; અને એ બુદ્ધિ પરમ દૈન્યત્વ સૂચવે છે; જેથી સર્વ પ્રાણી વિષે પોતાનું દાસત્વ મનાય છે અને પરમ જોગ્યતાની પ્રાપ્તિ હોય છે.” એમ પરમકૃપાળુદેવ આલેખે છે.

પ્રથમ ભક્તિથી શરૂઆતમાં **દાસોઽહમ્** - સત્પુરુષ પરમાત્માનો હું દાસ છું એ ભાવના રહે છે. પછી - પરમેશ્વર તે જ હું છું **સોઽહમ્** એ ભૂમિકા બને છે. **અહમ્** એ પરાભક્તિ, પરમાત્મા સાથે અભેદ

દશા તે ઉત્તમ અવસ્થા છે. સદ્ગુરુના શુદ્ધ સ્વરૂપને હૃદયમાં સ્થિર સ્થાપી પછી આત્માની ભાવના ભાવવી.

‘આત્મભાવના ભાવતાં જીવ લહે કેવળજ્ઞાન રે.’

પરમકૃપાળુદેવના ત્રિમંત્રનો એક મંત્ર છે. સર્વ બીજી બાબતો ગૌણ ને એક આત્મભાવના પોષાય તેમ વર્તનાર પરમ પુરુષાર્થી પરમપૂજ્ય તથા અનુકરણીય છે. અહીં ભક્તની ભાવના વ્યક્ત થઈ છે.

વિશેષાર્થ : (૧) સઃઅહં ઇતિ ભાવનયા ।

આત્મસંસ્કાર : - હું આત્મા છું એવી ભાવનાથી સંસ્કાર પામેલો - સોઽહમ્ સોઽહમ્ એવી ભાવના ભાવવાથી સંસ્કારપ્રાપ્ત જ્ઞાનીપુરુષ. હું જ્ઞાન સ્વરૂપ આત્મા છું એવી ભાવના વારંવાર અંતરાત્મા કરતો હોય છે. હું આત્મા શુદ્ધ સ્વરૂપ પરમાત્મા છું એવી ભાવનાથી જ્ઞાનીપુરુષ ભાવિત થયેલો છે. શ્રદ્ધાનું અખંડ બળ હોય તો પરમાત્મપદમાં પહોંચાય છે. જે બહિરાત્મા છે તે દેહ તે જ હું એવી એવી વૃત્તિમાં ઘેરાયેલો છે. તેને ભેદજ્ઞાનના સંસ્કાર નથી. આ તો પરમાત્મદશાની ભૂમિકા તૈયાર થઈ છે એવો અંતરાત્મા કહે છે સોઽહમ્ સોઽહમ્ સોઽહમ્. સોઽહમ્ના ચિંતનમાં આત્મા નજરાય છે. આત્મ-સ્વરૂપના સંસ્કારથી વાસિત થયેલો છે. વારંવાર ભાવના ભાવે છે. જેવી ભાવના ભાવે તેવા સ્વરૂપે તે થાય છે. ભાવના અંતરમાંથી ઉઠેલી જોઈએ. પૂ. બેનશ્રી કહે છે, “ચૈતન્યને ચૈતન્યમાંથી પરિણમેલી ભાવના એટલે કે રાગ-દ્વેષમાંથી નહિ ઉગેલી ભાવના. એવી યથાર્થ ભાવના હોય તો તે ભાવના ફળ્યે જ છૂટકો. જો ન ફળે તો જગતને - ચૌદ બ્રહ્માંડને શૂન્ય થવું પડે, અગર તો આ દ્રવ્યનો નાશ થઈ જાય, પરંતુ એમ બને જ નહિ. ચૈતન્યના પરિણામની સાથે કુદરત બંધાયેલી છે. એવો જ વસ્તુનો સ્વભાવ છે. આ અનંત તીર્થકરોએ કહેલી

વાત છે.” હું જ્ઞાન સ્વરૂપ આત્મા છું. આ ભાવનાથી ભૂષિત જ્ઞાનીની દૃષ્ટિ જ્ઞાયક ઉપર જ રહે છે.

(૨) પુનઃ તત્ર એવ દૃઢસંસ્કારાત્ - ફરીથી તેમાં જ દૃઢ સંસ્કારને કારણે. આ ભાવના બહુ મહત્વની છે. અંતરાત્માને સમ્યગ્દર્શનની પ્રાપ્તિ થઈ. પછી વધુ ને વધુ આત્મજાગૃતિની આવશ્યકતા રહે છે. પ્રથમ ઉપશમ સમક્રિત થાય છે. તેમાં જાગૃતિ રહેતા ક્ષયોપશમ કે સારા કાળમાં ક્ષાયિક થાય છે. ક્ષયોપશમ સમક્રિતમાં અખંડ આત્મજાગૃતિ રહે તો જે વસ્તુ હાથમાં આવી તે ટકી રહે છે. માટે શ્રી આચાર્યદેવ પુનઃ તત્ર એવ શબ્દનો પ્રયોગ કરીને ભાવને ઘૂંટાવે છે. ફરીથી એમાં જ પરમાત્મનિ એવ પરમાત્મભાવમાં સ્થિતિ કરવી. આ અલબ્ધ નિરંજન આતમજયોતિ છે. સંતો તેનું નિરંતર ધ્યાન ધ્યાવે છે.

‘અધ્યાત્મ રહસ્ય’ના શ્લોક સત્તાવનમાં કહ્યું છે, “જે પરમાત્મા છે તે જ હું છું. એવી વારંવાર ભાવના ભાવતાં શુદ્ધ સ્વાત્મામાં જે લીનતા થાય છે, તે કોઈ વચન-અગોચર યોગ છે - સમાધિ રૂપ ધ્યાન છે.” વારંવાર દૃઢ સંસ્કારથી આત્મલીનતા થાય છે.

કોઈ સમયે પરમ નિશ્ચયાત્મક કથન ભૂમિકા યોગ્ય મહત્વ ધરાવે છે. પૂ. સોગાનીજી ત્રીખી ત્રીવ્ર દૃષ્ટિથી પરમાત્મપદ પ્રાપ્તિ વિષે લખે છે, “પુરુષાર્થ કરું, જ્ઞાન કરું એ અભિપ્રાય પણ હઠાવી દે. તું વર્તમાનમાં જ પુરુષાર્થની ખાણ છો. વર્તમાન પરિણામ પરની દૃષ્ટિ જૂઠી છે. દૃષ્ટિ તો સ્થિરતા અને અસ્થિરતા બંનેને કબૂલતી નથી. પોતાના ત્રિકાળ સ્વભાવને પકડ્યા વિના જીવને નિશ્ચય પ્રતીતિ આવશે નહિ. ત્રિકાળ સ્વભાવ અને પરિણામ સ્વભાવ તે બંને સર્વથા જુદા જ છે. પરંતુ આખા દ્રવ્યની અપેક્ષાએ તેને એક કહેવામાં આવે છે. ગુરુદેવશ્રી ઘોલનથી પર છે, પરંતુ તેમના ઘોલનમાં

પરની જે કડુણા છે તેમાં ન્યાયાદિ નીકળે છે. જેમ પિતાનું ધન પુત્ર શ્રમ વગર ભોગવે છે તેમ ગુરુદેવશ્રી પાસેથી મળેલા ન્યાયાદિને શ્રમ વગર ભોગવીએ.” વારંવારના દૃઢ સંસ્કારને કારણે આત્મામાં સ્થિરતા થાય છે.

જિન થઈ જિનને જે આરાધે તે સહી જિનવર હોવે રે. ભૂંગી ઈલિકાને ચટકાવે, તે ભૂંગી જગ જોવે રે...

- શ્રી આનંદધનજી મહારાજ

શ્રી નમિનાથ ભગવાનના સ્તવનમાં આ ભાવ ભરે છે. હું જ્ઞાન સ્વરૂપ આત્મા જ છું એવા નિજ ભાવથી જિન થવાય છે. જિનવર થવાય છે તેના સમર્થનમાં ભૂંગી ઈલિકાની વાત કરે છે. ભમરી ઈલિકાને યોગ્યતા પ્રમાણે લઈ આવે છે. જે ઈલિકામાં ભમરી થવાની યોગ્યતા છે તે ઈલિકાને ભમરી લઈ આવે છે. તેના દરમાં મૂકે છે. પછી ભમરી વારંવાર તે જીવતી ઈલિકાને ડંખ મારે છે. વારંવાર વારંવાર ભમરીના ડંખ-દંશ લાગતા ઈલિકા ઈલિકાપણું ત્યજી દે છે. તે ઈલિકા વારંવાર હું ભમરી છું એવા વિચારમાં જ રહે છે. અલબત્ત ત્યાં ચિંતન મનન નથી પણ જ્યાં પોતાપણું જાય છે ત્યાં દેહ હું નથી, જ્ઞાનસ્વરૂપ આત્મા છું એવું અંતરાત્માને થાય છે. તે બહિરાત્મા તે બ્રાન્તિ છોડે છે અને અંતરાત્મા થાય છે. હવે અંતરાત્મા વારંવાર દૃઢ સંસ્કારથી ‘સોડહમ્ સોડહમ્’ પછી ‘અહમ અહમ’માં નિજાશ્રયમાં નિમગ્ન બને છે. ત્રિકાળીપણામાં અહમ્ જોડી દે છે ત્યારે પરમાત્મદશા થાય છે. ભમરી વારંવાર ડંખ આપે છે. ઈલિકામાં ભમરીના ડંખમાં ભમરીનો જે અંશ હોય છે તે અંશ ઈલિકામાં ભળે છે. પછી તો ભમરી તે દરને માટીથી પૂરી દે છે. દરમાં રહેતી ઈલિકા વારંવાર ભમરીના અંશમાં ભળે છે. અમુક સમયે ઈલિકા ભમરી થઈ દરને છેદીને ઉડી જાય છે. સર્વ વિભાવને છેદીને અંતરાત્મા પરમાત્મા બની જાય છે. સિદ્ધલોકમાં સ્થિત થાય છે.

(૩) હિ આત્મનિ સ્થિતિ લભતે : ગ્રંથકાર નિશ્ચયથી વાત કરે છે. હિ = ખરેખર, યથાર્થ રૂપે, નિશ્ચયથી. અંતરાત્મા પરમાત્મપદમાં સ્થિરતા પામે છે. હવેના શ્લોકો પરમાત્માની પ્રાપ્તિના શ્લોકો છે. હિન્દુધર્મમાં આ વાત પ્રસિદ્ધ છે. તેનો ન્યાય આપણને બેસે છે.

વાલિયા નામનો લૂંટારો હતો. નારદમુનિ તેને મળ્યા. કહ્યું, કે વાલિયા ! આ બધી હિંસા કરે છે તે કોના માટે ? જવાબ પરિવાર માટે. શું પરિવાર હિંસામાં ભાગીદાર થશે ? દોડતો દોડતો પૂછવા ગયો. પરિવારના પત્ની-માતા-પિતા-પુત્ર-સહુએ ના પડી. એકદમ પાછો આવ્યો. વૈરાગ્યથી વાસિત થયો. અંતરમાં ઉહાપોહ થયો. ‘હે ઋષિરાજ, હવે મારે શું કરવું ? મેં બહુ પશુ-પક્ષી માર્યા છે.’ જ્ઞાન ન હતું પણ શ્રદ્ધા પાકી થઈ. ઋષિ કહે, ‘બસ બેસી જા. રામ-રામ કર.’ તહત્ વચન. સદ્ગુરુના વચન ધાકડે ધાકડે સ્વીકારી, પલાઠી વાળી બેસી ગયો. માત્ર રામ-રામ. અર્થાત્ હું રામ છું. હું આત્મારામ છું. પરિવારના વિકલ્પો - સંકલ્પો છૂટી ગયા. જગતની વિસ્મૃતિ થઈ. રામરસમાં લીન થયો. પછી વાલિયો ત્યાંથી ઉઠ્યો જ નહિ. માથે રાફડા જામી ગયા. માત્ર રામ-રામ. શ્રદ્ધાથી એક જ ભાવથી હું આત્મારામી છું. રાફડા થઈ ગયા. રાફડાને સંસ્કૃત ભાષામાં વલ્મીક્ કહે છે. રાફડામાંથી વાલિયો - વાલ્મીકિ થઈને ઉઠ્યો. અહીં ભાવ, ન્યાય એવો લેવો છે કે પુનઃ તત્ર એવ - વારંવાર વારંવાર ત્યાં જ દૃઢ સંસ્કારને કારણે આત્મામાં સ્થિરતા થાય છે. સ્થિરતા દૃઢ થતાં દેશવિરતિ ચારિત્ર આવે છે, પછી સર્વવિરતિ આવે છે. સમર્થ ભાવથી શ્રેણી માંડતા આઠ, નવ, દસ, બાર ગુણસ્થાન પૂર્ણ થતાં સયોગી કેવલ્યદશા પ્રાપ્ત થાય છે. તે પરમાત્મપદમાં સ્થિત થાય છે. યોગીરાજ શ્રી પૂજ્યપાદ આચાર્ય સમાધિશતકમાં સમાધિસ્થિતિ

અપાવે છે. આમાં એટલી તીવ્રતા, સૂક્ષ્મતા, ગહનતા અને ગંભીરતા છે.

પૂ. બેનશ્રી ચંપાબેન આર્ષવાણીમાં કહે છે, “ચૈતન્ય રમણીય છે, તેને ઓળખ. બહાર રમણીયતા નથી. શાશ્વત આત્મા રમણીય છે તેને ગ્રહણ કર. ક્રિયાકાંડનો આડંબર, વિવિધ વિકલ્પ રૂપ કોલાહલ તેના પરની દૃષ્ટિ છોડી દે. આત્મા આડંબર વિનાનો નિર્વિકલ્પ છે. ત્યાં દૃષ્ટિ દે; ચૈતન્ય રમણતા વિનાના વિકલ્પ કોલાહલમાં તને થાક લાગશે. વિસામો નહિ મળે. તારું વિશ્રામગૃહ છે આત્મા. તેમાં જ તો તને થાક નહિ લાગે શાંતિ મળશે.” શ્રી પૂજ્યપાદ આચાર્ય શાંતિભાવને - સમભાવને - સમાધિભાવને પ્રત્યેક શ્લોકમાં નિર્દેશે છે, જાણે સમાધિના મૌક્તિકો.

- ‘સોડહમ્’ સંસ્કાર પામીને, ભાવના કરવી અતિ; દૃઢ સંસ્કાર જામીને, આત્મામાં સ્થિરતા થતી.

— શ્રી બ્રહ્મચારીજી

- તે ભાવ્યે ‘સોડહમ્’ તણા જામે છે સંસ્કાર; તદ્ગત દૃઢ સંસ્કારથી આત્મ નિમગ્ન થવાય.

— શ્રી છોટાલાલભાઈ ગાંધી

- સાધૂ સદૈવ, વહતો નિજ આત્મ ધ્યાતા, સોડહમ્, વિશુદ્ધ જિન હૂં રટ યોં લગાતા । હોતા નિવાસ નિજ મેં इस धारणा से, क्यों रोष तोष तब हो, दुःख हो कहाँ से ?

- પૂ. વિદ્યાસાગરજી મહારાજ

(ક્રમશઃ)

સંસારમાં અને ઠેઠ મોક્ષે જતાં સુધી, સર્વ રીતે જે વિશ્વાસ કરવા યોગ્ય છે તે ‘આપ્તપુરુષ’ છે. સંસારમાં આપ્ત કોઈ પુણ્યશાળીને પ્રાપ્ત થાય છે, પરંતુ મોક્ષમાર્ગમાં આપ્તપુરુષ જેને પ્રાપ્ત થાય તે તો મહા-મહા ભાગ્યશાળી છે.

આધાર : પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજીના સ્વાધ્યાય તથા અન્ય વિવેચન

96

- મને ચાકર રાખોજી,
ગિરધારીલાલા મને ચાકર રાખોજી.
— ભક્ત કવયિત્રી મીરાંબાઈ
- એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિનદેવ;
કૃપા કરી મુજ દીજીએ રે, આનંદધન પદ સેવ,
વિમલજિન દીઠાં લોયણ આજ
— યોગીરાજશ્રી આનંદધનજી
- તે માટે ઊભા કર જોડી,
જિનવર આગળ કહીએ રે;
ચરણ શરણ સેવા શુદ્ધ દેજો,
જિમ આનંદધન લહીએ રે
— યોગીરાજ આનંદધનજી
- પર પ્રેમ પ્રવાહ બઢે પ્રભુસેં,
સબ આગમભેદ સુઉર બસેં;
વહ કેવલકો બીજ ગ્યાનિ કહે,
નિજ કો અનુભૌ બતલાઈ દિયે.
— શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પત્રાંક - ૨૬૫

પરમાર્થ - આત્માર્થ

આપણે પણ પ્રભુના સાચા સેવક થઈએ, આપણા હૃદયની વાત — આપણા દોષો હૃદય ખોલીને બતાવીએ તો તેમની કૃપાથી આપણને પણ પરમ કલ્યાણની પ્રાપ્તિ થાય. અનંત દુઃખરૂપ ભવસાગરને તરી જઈએ અને અનંત સુખરૂપ એવા મોક્ષપદને પામી જઈએ.

- હે સર્વજ્ઞ જિનેશ ! કિયે જે પાપ જુ મેં અબ,
તે સબ મન, વચ, કાય યોગ કી ગુપ્તિ બિના લભ;
આપ સમીપ હજૂરમાંહિ મેં ખડો ખડો સબ,
દોષ કહું સો સુનો કરો નઠ દુઃખ દેહિ જબ.

— પ્રતિક્રમણકર્મ (છ આવશ્યક)

- અશરણ કે તુમ શરણ હો, નિરાધાર આધાર;
મેં ડૂબત ભવસિંધુમેં ખેઓ લગાઓ પાર.

— શ્રી વિનયપાઠ

- ચરણો મેં આયા હૂં પ્રભુવર,
શીતલતા મુઝકો મિલ જાવે;
મુરઝાઈ જ્ઞાન લતા મેરી,
નિજ અંતર્બલસે ખિલ જાવે.
— જયમાલા — શ્રી દેવશાસ્ત્રગુરુ પૂજા

ઉપસંહાર

આ પ્રમાણે આપણે નિર્દોષ નાના-બાળક જેવા બનીને આપણા દોષો અને તેને લીધે જે ભયંકર દુઃખો સહન કર્યા તેનું હૃદય ખોલીને નિવેદન કરીશું તો પરમાત્માની પરમકૃપાનું અવતરણ થશે અને આપણે પણ એક દિવસ તેમના જેવા જ ‘શુદ્ધાત્મા’ બની જઈશું. યથા : -

જિનવર ચરણ કમળે નમે, જે પરમભક્તિ રાગથી,
તે જન્મવેલી મૂળ છેદે, ભાવ ઉત્તમ શસ્ત્રથી.

— શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય : ભાવપ્રાભુત - ૧૫૩

॥ શ્રી સદ્ગુરુચરણાર્પણમસ્તુ ॥

બાળવિભાગ

(પાના નં. ૩૧ પરથી ચાલુ...)

સાર

જ્યાં વિનય, વિવેક, સંપ વગેરે ગુણો હોય છે ત્યાં લક્ષ્મીને સ્થિર થવું પડે છે. જ્યાં આ ગુણો નથી હોતા ત્યાંથી લક્ષ્મી ચાલી જાય છે. બાહ્ય-લક્ષ્મી કદાચ રહી જાય, પણ આંતર-લક્ષ્મી તો જતી જ રહે છે.

ડાહ્યો માણસ હંમેશાં સમજે છે કે આજે મળેલી લક્ષ્મી એ ગઈ કાલે દીધાનું ફળ છે. આવતીકાલે જો મારે લક્ષ્મી જોઈતી હશે તો આજે આપવી જ પડશે. આપ્યા વિના મળે શી રીતે ? લક્ષ્મી પુણ્યને આધીન છે. આથી જ ડાહ્યા માણસો લક્ષ્મીની પાછળ ન દોડતાં પુણ્યની પાછળ દોડે છે.

● ● ●

શ્રી દેવચંદ્રજી ચોવીશી

અશોકભાઈ પી. શાહ

(ગતાંકથી ચાલુ...)

શ્રી ઋષભજિન સ્તવન

ગણિશ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ ઋષભ જિણંદની સ્તુતિ કરતાં, પ્રભુ સાથે પ્રીતિ કઈ રીતે કરવી તેવા જટિલ પ્રશ્નનો ઉકેલ શોધવા મનોમંથન કરી રહ્યા છે. તેમાં લૌકિક પ્રેમ અને પ્રભુપ્રેમ-એવા પ્રેમના બે વિરોધી સ્વરૂપનો વિચાર કરતાં હવે કહે છે :

પ્રીતિ અનાદિની વિષ ભરી, તે રીતે હો કરવા મુજ ભાવ; કરવી નિર્વિષ પ્રીતડી, કિણ ભાંતે હો કહો બને બનાવ.

— ઋષભ ૪

શબ્દાર્થ : અનાદિથી મેં જે (સાંસારિક) પ્રીતિ કરી છે તે વિષથી ભરેલી છે, એ રીતે મારે તે લૌકિક પ્રીતિ પ્રત્યેનો મારો ભાવ કરવો ઘટે. પણ પ્રભુ સાથે તો વિષરહિત, નિર્વિષ પ્રીત જ કરવાની હોય. એવી ઘટના કઈ રીતે બની શકે તે મને કહો. (વિષ ભરી = ઝેરથી ભરેલી; નિર્વિષ = ઝેર રહિત, અમૃતમય, કિણ ભાંતે = કઈ રીતે)

ભાવાર્થ : વીતરાગી પરમાત્મા શ્રી ઋષભદેવ સાથે પ્રીતિ કરવા તત્પર થયેલાં શ્રી દેવચંદ્રજી જેમણે પ્રભુ સાથે પરાભક્તિ સાધી છે તેવા સત્પુરુષો પાસે ફરી એક પ્રશ્ન મૂકે છે કે હું અનાદિથી જે સાંસારિક સંબંધો સાથે પ્રીતિ કરવા ટેવાયેલો છું તે તો મોહરૂપી ઝેરથી ભરેલી છે, જ્યારે વીતરાગી પ્રભુ સાથે કરવા યોગ્ય પ્રશસ્ત રાગરૂપ પ્રીતિ તો નિર્વિષ, અમૃતમય જ હોવી ઘટે; જેમાં મોહ-રાગ-દ્વેષનો અનંતાંશ પણ ન હોય. તો એવી નિર્વિષ, વિષ રહિતની પ્રીતિની ઘટના કઈ રીતે બને તેની રીત હે ચતુર જ્ઞાની પુરુષો મને કહો.

અનાદિથી મારા શુદ્ધ સ્વરૂપનું વિસ્મરણ થઈ

રહ્યું હોવાથી મેં પરવસ્તુઓમાં અહં-મમત્વ કરવારૂપ મિથ્યાત્વ સેવ્યું. તેના ફળરૂપે રાગ-દ્વેષ, વિષય-કષાયરૂપી ઝેર પીધા કર્યું. સંસારના અનિત્ય પદાર્થો એવા દેહ, સ્ત્રી, પુત્ર, ધન આદિ સાથે પ્રીતિ કરી તેમાંથી નિત્ય સુખ મેળવવાની વ્યર્થ ઘેલછામાં મેં અનંત દુઃખો જ ભોગવ્યા. કદાચિત્ અલ્પ પુણ્યથી સાંસારિક ભ્રાંતિગત સુખ આપનારા પ્રસંગો બન્યા તે પણ મારી તૃષ્ણારૂપી આગને ઈંધણ આપનારા જ બન્યા. ઝેરથી જેમ એક ભવમાં તાત્કાલિક મૃત્યુ થાય તેમ આ મોહરૂપી કાલકૂટ વિષથી તો મારા અનંત જન્મ-મરણ થયા, જેનું સ્વરૂપ પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીએ પત્રાંક - ૧૨૮ આદિ અનેક જગ્યાએ બતાવ્યું છે. શ્રી ગુણભદ્રાચાર્ય આત્માનુશાસન ગાથા - ૬૦માં આવી વિષયુક્ત પ્રીતિ સંબંધોનો ચિતાર આપતાં કહે છે કે :

શરણમશરણં વો બન્ધવો બન્ધમૂલં

ચિરપરિચિતદારા દ્વારમાપદગૃહાણામ્ ।

વિપરિમૃશત પુત્રાઃ શત્રવઃ સર્વમેતત્

ત્યજત ભજત ધર્મં નિર્મલં શર્મકામાઃ ॥

અહીં એમ સમજવું જરૂરી છે કે ધન, સ્ત્રી, પુત્ર આદિ તો નિમિત્ત છે, તેમાં જીવ જે મોહ કરે છે તે જ વિષરૂપ છે. “તે રીતે હો કરવા મુજ ભાવ.” આ ચરણના બે અર્થ થઈ શકે : (૧) અનાદિના અભ્યાસરૂપ લૌકિક પ્રીતિ વિષથી જ ભરેલી છે એ રીતનો મારે ભાવ કરવો જોઈએ, જેથી વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય. (૨) પ્રભુ સાથે પણ જ્યારે જ્યારે પ્રીતિ કરી ત્યારે તેમાં પણ લૌકિક કામનાઓના નિદાનરૂપ ભાવ કર્યા, તાત્વિક નિષ્કામ ભક્તિ ન કરી. તેથી તેમાં પણ ઈચ્છાઓરૂપી વિષના અંશો હોવાથી મારા જન્મ-મરણ ન ટળ્યા.

હવે તો હે પ્રભુ ! જ્યારથી એમ સમજાયું કે બ્રાંતિમાં જ પરિભ્રમણ કર્યું ત્યારથી હવે ઘણી થઈ, હવે એવી વિષભરી પ્રીતિથી બસ થાઓ, એવો નિર્વેદ જાગ્યો છે. એ નિર્વેદ મને તારી સાથે પ્રીતિ કરવા પ્રેરે છે, જે પ્રીતિ નિર્વિષ છે એટલું જ નહિ પણ અમૃતમય છે. જેઓ સ્વયં નિરાકુળ અતીન્દ્રિય અનંત આનંદરૂપ અમૃત રસના ઘૂંટ નિરંતર પી રહ્યાં છે, તેમની સાથે તેમના જેવા થવા માટે સર્વ લૌકિક કામનાઓથી રહિત નિષ્કામ નિર્વિષ પ્રીતિ જ કરવાની હોય ને ? પણ મારી મોટી સમસ્યા એ છે કે એવી પ્રીતિ કરવાનો બનાવ, તે ઘટના કઈ રીતે બને, તેનો તાત્વિક ઉપાય શું છે તે કોઈ ચતુર જ્ઞાનીપુરુષ મને કૃપા કરી તેમના અનુભવમાંથી બતાવો એમ દેવચંદ્રજી વિનંતી કરે છે. ચતુર પુરુષ એટલે આત્મજ્ઞાની સદ્ગુરુ, જેના શરણની આવશ્યકતા અહીં બતાવી છે. પરમાત્મા જે ઘણા દૂરસ્થ છે, તેમની સાથે પ્રીતિ કરવાની રીત કોઈ સજીવનમૂર્તિ એવા સદ્ગુરુ જ બતાવી શકે. મોક્ષની તીવ્ર અભિલાષાવાળા આ ઉત્તમ મુમુક્ષુને ભક્તિમાર્ગના માધ્યમથી તે નિર્વિષ પ્રીતિ કરવાનો ઉપાય આવા સદ્ગુરુ અંતિમ બે ગાથામાં બતાવે છે, જેમાં ખરેખર તો આખા મોક્ષમાર્ગનું રહસ્ય રહેલું છે.

પ્રીતિ અનંતી પર થકી, જે તોડે હો તે જોડે એહ;
પરમ પુરુષથી રાગતા, એકત્વતા હો દાખી ગુણ-ગેહ.

— ઋષભ ૦ પ

શબ્દાર્થ : પર પદાર્થોમાં જે અનંતી પ્રીતિ છે, તેને તોડીને જે પરમાત્મા સાથે રાગને જોડે તે પરમાત્મા સાથે અભેદતા સાધીને ગુણોના ઘરને, અર્થાત્ આત્મિક ગુણસંપત્તિને પ્રાપ્ત કરે છે. (દાખી ગુણ-ગેહ = ગુણોના ઘરને, ગુણોના ભંડારને આપનારી છે)

ભાવાર્થ : અનાદિથી આપણે અજ્ઞાનદશામાં અનંત પર-પદાર્થો સાથે અનંત પ્રીતિ કરી. અનિત્ય પદાર્થો અને સંયોગોમાંથી નિત્ય સુખ મળશે એવી બ્રાંતિના ગર્ભમાં અનંત તૃષ્ણા રહેલી છે, તેથી તે વિષભરી પ્રીતિને પણ અનંતી કહી, જેણે અનંતાનુબંધી

કર્મનો બંધ કરાવી અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરાવ્યું.

આવા સંસારથી નિર્વેદ પામેલો ઉત્તમ સાધક પરની પ્રીતિમાંથી સુખ મેળવવાના પોતાના નિષ્ફળ પ્રયત્નોથી તેને નિઃસાર અને તુચ્છ જાણી મોહનિદ્રામાંથી જાગે છે. તેવી પ્રીતિના મોહપાશમાંથી છુટવા તે પ્રીતિને તોડીને જે શાશ્વત સુખના સ્વામી છે અને શાશ્વત સુખના માર્ગને જે બોધે છે તેવા ‘પરમ પુરુષ’ પરમાત્મા સાથે પોતાની પ્રીતિને જોડે છે. પરમાનંદરૂપ પરમાત્મા જેવું ઉચ્ચ ધ્યેય મળતાં, પરની પ્રીતિ તોડવારૂપ તેનો વૈરાગ્ય કોઈ આવેશ નથી પણ સમજણપૂર્વકનો જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્ય છે. પરમકૃપાળુદેવ કહે છે તેમ, “સર્વસંબંધનું બંધન તીક્ષ્ણ છેદીને, વિચરશું કવ મહત્ પુરુષને પંથ જો.” એવા પરમના પંથે તે નીકળી પડે છે.

દેવચંદ્રજી સાધકની વર્તમાન રાગયુક્ત દશાને લક્ષમાં રાખીને રાગના સર્વનાશની વાત નથી કરતાં પણ રાગની સમસ્ત શક્તિનું રૂપાંતરણ કરી પ્રભુ સાથે જોડવાનું કહે છે. જે પ્રીતિનું રોકાણ શરીર, સ્ત્રી, પુત્ર, ધનસંપત્તિ આદિમાં થઈ રહ્યું હતું તે જ પ્રેમની મૂડીનું રોકાણ હવે પરમાત્મામાં કરવાનું છે. માત્ર પ્રેમની દિશા અને દષ્ટિ બદલાવવાના છે. પરનો રાગ તોડી પરમાત્મા સાથે પ્રશસ્ત રાગ જોડવાનો છે. એ પવિત્ર જોડાણ થતાં પ્રભુના લઘુનંદન એવા શ્રી સદ્ગુરુ, તેમનો સત્સંગ અને સત્સંગીઓ સાથે જોડાણ થાય છે. સ્વચ્છંદ, પ્રમાદ આદિ અનેક દોષો વિલય પામતાં જાય છે. નિરાકુળ આનંદ પ્રાપ્ત થતાં જગત પ્રત્યે સહજ ઉદાસીનતા જાગે છે.

પરવસ્તુની પ્રીતિ તોડવાની વાત કરતાં બે-ત્રણ વસ્તુમાં જાગૃત રહેવાની જરૂર છે. એક તો, તે પ્રીતિ તોડતાં દ્વેષભાવનો અંશ પણ અંતરમાં ન આવવો જોઈએ. સ્ત્રી, પુત્રાદિનો સંબંધ થયો હોય તેને કંઈ દ્વેષભાવથી તોડવાનો નથી. માત્ર તેમાંથી પ્રીતિ અર્થાત્ મોહ કે મોહદયા હટાવી તેને મિત્ર-પત્ની કે મિત્ર-પુત્ર બનાવવાના છે.

પ્રભુ સાથેની પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ તો જગતના

શ્રાવકાચાર (એકદેશ ચારિત્ર) (ક્રમાંક - ૫)

❀❀❀❀❀❀❀❀❀ ❀❀❀❀❀❀❀❀❀ ❀❀❀❀❀❀❀❀❀ ❀❀❀❀❀❀❀❀❀

(ગતાંકથી ચાલુ...)

● અષ્ટમૂળગુણ :-

જે હોવા જ જોઈએ તે ગુણોને મૂળ ગુણ કહે છે, જે નીચે મુજબ છે :

(૧) માંસનો ત્યાગ, (૨) મદિરાનો ત્યાગ, (૩) મધ (શહદ)નો ત્યાગ, (૪) વડના ટેટા, (૫) પીપળના ટેટા, (૬) ઉમરડાં, (૭) કહુમર, (૮) અંજીર - આ આઠનો ત્યાગ એ શ્રાવકના અષ્ટમૂળગુણ કહેવાય છે. તેમનું સેવન કરવાથી અનંત જીવરાશિનો ઘાત થાય છે એ દૃષ્ટિથી પ્રથમ જ આનો ત્યાગ કરવાની આજ્ઞા આપી છે. ઉપરોક્ત વસ્તુઓથી થનારી હિંસાને જાણીને પણ જે એમનો ત્યાગ કરતા નથી તે અવશ્ય તીવ્ર કષાયી જ હોય છે, જેથી શ્રાવકપણું થવું અસંભવ છે.

● સપ્તવ્યસનત્યાગ :

“ખરાબ વસ્તુની લત કે આદત પડી જવી તે વ્યસન કહેવાય છે.” વ્યસનને નરક પણ કહે છે. અર્થાત્ જે નરકમાં લઈ જાય એવી આદતને વ્યસન કહે છે. મુખ્યરૂપથી એવી સાત આદતો છે, જેને સપ્ત વ્યસન કહેવાય છે.

જુઆ આમિષ મદિરા દારી, આહેટક ચોરી પરનારી, યેહી સપ્તવ્યસન દુઃખદાયી, દુરિતમૂલ દુર્ગતિ કે જાઈ

- શ્રી સમયસાર નાટક

(૧) જુગાર રમવો : મનોરંજન તથા અતિલોભના કારણે પોતાની સચિત્ત - અચિત્ત, ચલ-અચલ સંપત્તિને દાવ પર લગાવીને રમવાની રમત વિશેષની લત પડી જવી તેનું નામ જુગાર વ્યસન છે. વર્તમાનમાં સટ્ટાબાજીના રૂપમાં એ પ્રચલિત છે.

(૨) માંસાહાર કરવો :- નિર્દોષ પ્રાણીઓને મારીને તેમનું ભોજન કરવાની આદતને માંસાહાર કહેવાય છે. આ અત્યંત નિર્દય હૃદયનું ઘોતક છે કે જેમાં ધર્મનું અંકુર ફૂટી જ શકે નહીં.

(૩) મદિરાપાન :- ઈન્દ્રિયોમાં માદકતા પેદા કરનાર પદાર્થોના સેવનની લત પડવી તેને મદિરાપાન કહે છે. તેના સેવનથી વ્યક્તિ મદોન્મત થઈ જડવત્ થઈ જાય છે.

(૪) વેશ્યાગમન (દારી) :- જેનો કોઈ સ્વામી ન હોય તેવી વ્યભિચારિણી સ્ત્રીઓની સાથે કામસંબંધ રાખવા તેને વેશ્યાગમન કહેવાય છે.

(૫) આહેટક (શિકાર) :- પોતાના મનોરંજન કે આહાર માટે નિર્દોષ પ્રાણીઓનો વધ કરવાની આદતને આહેટક કે શિકાર કહે છે. આ અતિ રૌદ્ર પરિણામોનું ઘોતક છે.

(૬) ચોરી કરવી :- પોતાના ભોગોપભોગ માટે અન્યની વસ્તુઓને પૂછ્યા વિના લઈ લેવી તેને ચોરી કહેવાય છે. ચોરીની આદત પડી જવી તે ચોરી નામનું વ્યસન છે. જેને ચોરીની આદત પડી જાય છે તે પ્રયોજન વગર પણ વસ્તુઓ ચોરી લે છે.

(૭) પરનારી સેવન :- જેનો કોઈ સ્વામી અર્થાત્ પતિ હોય છે તે સ્ત્રીઓની સાથે કામસંબંધ રાખવો પરનારી સેવન કહેવાય છે. પરનારી સેવનની આદત પડી જવી તે પરનારી સેવન વ્યસન કહેવાય છે.

ઉપરોક્ત સાતેય વ્યસન મહાપાપના મૂળ, અનર્થકારી, મહાનિંદ્ય, દુર્ગતિના જનક તથા મહાદુઃખદાયી છે. આમાંથી કોઈ પણ એક વ્યસન આવવાથી શેષ બધા વ્યસન આપમેળે આવી જ જાય છે. આવું જાણીને એક સાચો શ્રાવક તેના વિચાર સુધ્ધાંનો પણ સર્વથા ત્યાગ કરી દે છે.

શ્રાવકની ત્રણ વિશેષતાઓ, અષ્ટમૂળગુણ અને સમવ્યસનત્યાગ આ શ્રાવકના પ્રાથમિક લક્ષણો નાસ્તિથી કહ્યાં. હવે શ્રાવકના અસ્તિ કે વિધિરૂપ લક્ષણોનું કથન કરતા પ્રત્યેક શ્રાવક માટે અનિવાર્ય કે નિત્ય કરવા યોગ્ય નિત્ય કર્મોની વિચારણા કરીએ છીએ.

● શ્રાવકના ષટ્કર્મોની આવશ્યક :

જે નિત્ય તથા અનિવાર્યરૂપથી કરવા યોગ્ય હોય તેને આવશ્યક કર્મ કહે છે. શ્રાવકના છ આવશ્યક કર્મ કહ્યાં છે:-

દેવપૂજા ગુરુપાસ્તિઃ સ્વાધ્યાયઃ સંયમઃ તપઃ ।

દાનં ચેતિ ગૃહસ્થાણાં ષટ્કર્માણિ દિને-દિને ॥

- પદ્મનંદિ પંચવિંશતિ

(૧) દેવપૂજા : વીતરાગદેવની અષ્ટ દ્રવ્યોથી અથવા અન્ય વિધિવિશેષથી ભક્તિભાવપૂર્વક અર્ચના કરવી દેવપૂજા કહેવાય છે.

(૨) ગુરુપાસ્તિ : તત્ત્વજ્ઞાની નિર્ઘ્રીય ગુરુઓની તન, મન, ધનથી સેવા-સુશ્રૂષા કરવી ગુરુપાસ્તિ કહેવાય છે.

(૩) સ્વાધ્યાય : નિશ્ચય-વ્યવહાર મોક્ષમાર્ગની સમજ, શ્રદ્ધાની વૃદ્ધિ કરવા તથા આત્મવિશુદ્ધિ માટે નિત્ય આગમનો અભ્યાસ કરવો તેને સ્વાધ્યાય કહેવાય છે.

(૪) સંયમ : આગમમાં શ્રાવકજીવનની જે મર્યાદાઓ કહી છે તેની મર્યાદામાં રહીને જ ભોગોપભોગ કરવા તથા દરરોજ મર્યાદાઓને પોતાની શક્તિ અનુસાર વધારતા રહેવું તે સંયમ નામનું આવશ્યક કર્મ કહ્યું છે.

(૫) તપ : જેમાં ઈચ્છાઓનો નિરોધ થાય એવું પ્રતિદિન કોઈને કોઈ અનુષ્ઠાન કરવું તપ આવશ્યક કહેવાય છે. જેમ કે ઊણોદરી, રસત્યાગ, આરંભત્યાગાદિ

(૬) દાન : સ્વ-પરના ઉપકારના અભિપ્રાયથી

પોતાની સ્વામિત્વની વસ્તુનો ત્યાગ કરવો દાન કહેવાય છે. જેમ કે આહારદાન, ઔષધદાન, કરુણાદાન આદિ.

ઉપરોક્ત ષટ્કર્મોને નિત્ય કરવાથી શ્રાવકના રત્નત્રયની નિરંતર વિશુદ્ધિ થતી રહે છે. કારણ કે દેવપૂજા, ગુરુપાસ્તિ આ બંને સમ્યક્ત્વની વિશુદ્ધિના સર્વોત્તમ સાધન છે તથા સ્વાધ્યાયથી સમ્યક્જ્ઞાનની નિર્મળતા વધતી રહે છે. એવી રીતે જ સંયમ, તપ તથા દાનથી ચારિત્ર ગુણનો નિરંતર વિકાસ થતો રહે છે. આ રીતે શ્રાવકના ષટ્કર્મ શ્રાવકને ધીમે ધીમે રત્નત્રયની વિશુદ્ધિ કરાવતા કરાવતા એક દિવસ મુનિપદમાં સ્થિર કરાવી દે છે. એવું જાણીને સુજ્ઞ શ્રાવકે પ્રમાદનો ત્યાગ કરીને રોજ આ ષટ્કર્મોનું સમ્યક્ પ્રકારે આરાધન કરવું જોઈએ.

★ શ્રાવકના દ્વાદશ વ્રત ★

પાંચ અણુવ્રત, ત્રણ ગુણવ્રત તથા ચાર શિક્ષાવ્રત એમ શ્રાવકના બાર વ્રત કહ્યાં છે. જે આને સંકલ્પપૂર્વક દેવ-ગુરુની સાક્ષીમાં ધારણ કરે છે, તે વાસ્તવમાં વ્રતી શ્રાવક મનાય છે. આ દ્વાદશવ્રત શ્રાવક જીવનનો પ્રાણ છે. તેના વિના શ્રાવક જીવન અસંભવ છે. હવે આપણે પ્રત્યેક વ્રતનું સ્વરૂપ, તે વ્રતને સુરક્ષિત રાખવા તથા સંવર્ધિત કરવા યોગ્ય વિશિષ્ટ ભાવનાઓ તથા તેમાં શિથિલતાથી લાગતા અતિચાર આ ત્રણ પ્રકારે વિચારણા કરીશું.

★ દ્વાદશવ્રત નામોલ્લેખ ★

● પાંચ અણુવ્રત : (૧) અહિંસાણુવ્રત, (૨) સત્યાણુવ્રત, (૩) અચૌર્યાણુવ્રત, (૪) બ્રહ્મચર્યાણુવ્રત, (૫) પરિગ્રહપરિમાણાણુ વ્રત.

● ત્રણ ગુણવ્રત : (૧) દિગ્વ્રત, (૨) દેશવ્રત, (૩) અનર્થદંડવ્રત.

● ચાર શિક્ષાવ્રત : (૧) સામાયિક, (૨) પૌષધોપવાસ, (૩) ભોગોપભોગપરિમાણ, (૪) અતિથિસંવિભાગ. (ક્રમશઃ)

શ્રી ભક્તામર સ્તોત્ર

(ક્રમાંક - ૨૭)

❀❀❀❀❀❀❀❀❀ મહેન્દ્રભાઈ કે. ખંધાર ❀❀❀❀❀❀❀❀❀

તીર્થંકર પ્રભુના અષ્ટ પ્રાતિહાર્ય

નં. ૬ : દિવ્ય પુષ્પવૃષ્ટિ

● **મૂળ શ્લોક :** (વસંતતિલકા)

મન્દાર સુન્દર નમેરુ સુપારિજાત,

સન્તાનકાદિ કુસુમોત્કર વૃષ્ટિ રુદ્ધા ।

ગંધોદ બિન્દુ શુભ મન્દ મરુત્પ્રપાતા,

દિવ્યા દિવઃ પતતિ તે વચસાં તતિર્વા ॥૩૩॥

● **શબ્દાર્થ :** મન્દાર - મંદાર, સુન્દર - સુંદર, નમેરુ - નમેરુ, સુપારિજાત - સુપારિજાત, ઉત્તમ પારિજાત, સન્તાનક - સંતાનક, આદિ - (કલ્પવૃક્ષ) વગેરેના, કુસુમ - પુષ્પના, ઉત્કર - સમૂહની, વૃષ્ટિ - વર્ષાથી, રુદ્ધા - ઊર્ધ્વમુખી, શ્રેષ્ઠ, ગંધોદ - ગંધોદક, સુગંધિત, બિન્દુ - (પાણીના) બિંદુઓના, શુભ - શુભ, મન્દ - મંદ, ધીમા, મરુત્ - પવનથી, પ્રપાતા - પ્રેરણાથી પડાતી, દિવ્યા - (એવી) નિર્ભળ, દિવઃ - આકાશમાંથી, પતતિ - પડે છે, તે - (જાણે કે) તમારા, વચસા - વચનોની, તતિ - પંક્તિ(ધારા) ન હોય (તેવું લાગે છે), વા - જેમ.

● **સમશ્લોકી અનુવાદ :** (મંદાકાંતા)

મંદારાદિ સુરતરૂતણા પુષ્પ સુપારિજાત,
વૃષ્ટિ તેની પ્રભુ પર થતાં, દિવ્ય ધારા થતી જે;
એ ધારામાં શીતળ જળનો વાયુ સુગંધી આપે,
જાણે લાગે જિનવચનની રમ્ય માળા પડે છે. (૩૩)

● **ભાવાર્થ :** (હે ભગવન્ !) સુગંધી જળબિંદુઓ અને શુભ (પવિત્ર) મંદ મંદ વાતી પવનની લહેરખીઓ સાથે પડતી શ્રેષ્ઠ અને દિવ્ય મંદાર, સુંદર, નમેરુ, સુપારિજાત અને સંતાનક આદિ (દિવ્ય

વૃક્ષો/કલ્પવૃક્ષોના) દિવ્ય પુષ્પોની વૃષ્ટિ (જે આપના ઉપર) આકાશમાંથી વર્ષા રહી છે તે જાણે કે આપના વચનોની દિવ્યપંક્તિ પ્રસરતી ન હોય તેમ લાગે છે.

● **વિશેષાર્થ / પરમાર્થ :** જૈન પરંપરામાં પ્રસિદ્ધ પ્રાતિહાર્યોનો ભક્તામર સ્તોત્રમાં ભક્તિગાનથી સ્પર્શ કર્યો છે. તે અનુસાર અત્રે છઠ્ઠા પ્રાતિહાર્ય સુરપુષ્પવૃષ્ટિનો ઉલ્લેખ છે અને તેના ક્રિયાત્મક સ્વરૂપને ભગવાનના સાન્નિધ્યમાં સન્મુખ થવાની તુલના કરી છે. આગળના શ્લોકમાં દેવદુંદુભિ દેશના - સ્થળ (દિશા) દર્શાવેલ, જ્યારે આ શ્લોકમાં સુરપુષ્પવૃષ્ટિ દેશના - સમય દર્શાવે છે.

દેવો દેવદુંદુભિ વગાડતાની સાથે સાથે જ પરમાત્મા દેશના આપવાના છે તે બતાવવા માટે દેવલોકના ઉત્તમ વૃક્ષો જેવા કે મંદાર, સુંદર, નમેરુ, સુપારિજાત, સંતાનક આદિના ઉત્તમ પુષ્પોની ધારા વરસાવે છે. વળી, તે પુષ્પો સુગંધી પાણીના બિંદુઓ વડે શીતળ થયેલા હોય છે અને મંદ વાયુથી પ્રેરાયેલા હોય છે. આ દિવ્ય પુષ્પોની ધારા જિન પ્રભુની દિવ્ય જિનવાણીની વચનમાળા જેવી રમ્ય લાગે છે.

અહીં માનતુંગાચાર્ય આપણને દિવ્ય પુષ્પવૃષ્ટિને પ્રભુની દેશનાના પ્રતીકરૂપે સમજાવે છે. દેવલોકના ઉત્તમવૃક્ષો (કલ્પવૃક્ષો)ના ઉત્તમ પુષ્પોની વૃષ્ટિ જેમ અલૌકિક છે તેમ શ્રી તીર્થંકર પ્રભુના મુખથી થતી વચનવૃષ્ટિ પણ અલૌકિક છે, અને એથી આ પુષ્પવૃષ્ટિ દ્વારા દેવો વચનવૃષ્ટિના સ્થળની જાણ જગતના લોકોને કરે છે. પુષ્પો મંદાર, સુંદર આદિ ઉત્તમવૃક્ષોથી વરસે છે તેમ જિનવચનો પણ તીર્થપતિ જેવા સર્વોત્તમ પુરુષના મુખથી વરસે છે.

પ્રભુના સમવસરણમાં જે પુષ્પવૃષ્ટિ થાય છે તે સચેત નથી પણ અચેત છે. પરમાણુઓ એવી દિવ્યતારૂપ પરિણમીને, સુગંધી છાંટણા(ગંધોદક) તથા સુગંધી હવા સહિત વરસે છે. અહો દેવ ! આપના દર્શન થતા જ તે ફૂલોના બંધન છૂટી ગયા અને તે ફૂલો ખુશ થઈને ઊંધામુખે આપની પાસે દોડ્યા આવે છે; તેમ ભવ્ય જીવો પણ પોતાની મુક્તિનો માર્ગ દેખીને આપની પાસે દોડ્યા આવે છે, ને શાંત રસરૂપ સુગંધી જળ તથા સમ્યક્ત્વની મધુર હવા સહિત આપના ચરણમાં નમી પડે છે. આમ ફૂલનું વર્ણન કરતાં અથવા પુષ્પવૃષ્ટિ દેખીને, ભક્તનું હૃદય પણ કોમળ થઈને વીતરાગદેવના ચરણોમાં નમી જાય છે ને પ્રસન્નતાથી સ્તુતિ કરે

સાધારણ પુષ્પો તો સચિત હોય છે, પરંતુ દેવકૃત પુષ્પવૃષ્ટિ અચેત છે. તાત્પર્ય કે તે (અનુસંધાન પાના નં. ૯ પર...)

કષાયોની આહુતિ દ્વારા હોલિકાદહન કરીએ

પાણલબેન બી. ગાંધી

ભારત એક ભાતીગળ સંસ્કૃતિઓની અનેકવિધતા ધરાવતો એવો દેશ છે કે જેમાં જુદા જુદા તહેવારોને જીવન સાથે વણી લેવામાં આવ્યા છે. આ દેશમાં અનેકવિધતામાં પણ એકવિધતા જોવા મળે છે. જુદા જુદા તહેવારોનું સૌંદર્ય અને સંદેશ પણ જુદા જુદા હોય છે. દિવાળી એટલે પ્રકાશનો તહેવાર, તો જન્માષ્ટમી એ અવતારના આગમનની આલબેલ, નવરાત્રિ એ અનિષ્ટોને હણનારી મા જગદંબાની સ્તુતિ-ભક્તિ અને સાધના-આરાધનાનો તહેવાર, તો દશેરા એ અસત્ય પર, અનૈતિકતા પર સત્યના અને નૈતિકતાના વિજયનું પ્રતીક. હોળી એ હોલિકાદહન દ્વારા અધર્મનો નાશ કરવાનો સંદેશ આપે છે.

જૈનદર્શન એ એક એવું અનોખું દર્શન છે જે અનેકાંતની અટારીએથી જાગૃતિની આલબેલ પોકારી લોકોને લોકોત્તર દષ્ટિએ પરમાત્મા સાથે જોડવાનો પ્રયાસ કરે છે. પરમાત્મા એ કોઈ પરમ અવતાર કે વિશિષ્ટ વ્યક્તિ નથી પરંતુ માનવી ચાહે તો પોતે પરમાત્મા બની શકે છે. મહાવીરસ્વામી એ પણ માનવ જ હતા પરંતુ એમણે એવી મહાનતા કેળવી કે તે પરમાત્મા બની શક્યા. આ લોકોત્તર દષ્ટિ દ્વારા આપણે પારંપરિક તહેવારોને જોઈએ તો તેની ઘણી વિશિષ્ટતાઓ આપણે જાણી શકીએ.

ફાગણ મહિનો નજીક આવી રહ્યો છે. જૈનોમાં આયુષ્યનો બંધ પડવાની દષ્ટિએ બીજ, પાંચમ, આઠમ, અગિયારસ અને પૂનમ એ પાંચ તિથિ મહત્વની ગણાય છે. એમાંયે ચોમાસી પાખી તરીકે કારતક સુદ પૂનમ, ફાગણ સુદ પૂનમ અને અષાઢ સુદ પૂનમ ઘણા મહત્વના દિવસો ગણાય છે. ફાગણ મહિનો એટલે વસંતઋતુમાં હોળી અને ધૂળેટીના પર્વોનું આગમન. લૌકિક દષ્ટિએ જોઈએ તો હોળીને

દિવસે હોલિકાદહન દ્વારા અનિષ્ટનું દહન કરવાનો સંદેશ તેમજ ધૂળેટી પર્વ દ્વારા એકમેકને રંગો દ્વારા રંગીને, અંતરના આનંદને વ્યક્ત કરવાનો દિવસ. એકબીજા સાથે થયેલા મનદુઃખ, અપમાન, અવગણના વગેરેને એકબાજુએ મૂકીને એક-બીજા સાથે પ્રેમથી ભીંજવાનો દિવસ. પ્રહ્લાદ એ હિરણ્યકશિપુનો પુત્ર પરંતુ તે દાનવ મટી દેવોનો ભક્ત બન્યો હતો, જે પિતા તથા અન્યોની આંખમાં ખૂંચતું હતું. આથી આ પુત્રને મારી નાખવા તરેહતરેહના ઉપાયો અજમાવ્યા પરંતુ દરેક વખતે પ્રહ્લાદ બચી ગયો. ત્યારે તેની ફેંબા હોલિકાએ તેને મારવાનું કાવતરું કર્યું. પરંતુ તેમાં પણ તેઓ નિષ્ફળ ગયા. આમ, અધર્મ પર ધર્મનો, પાપ પર પુણ્યનો વિજય થયો. સારું કામ કરનારનું ક્યારેય અહિત થતું નથી એવો સંદેશો આ તહેવાર આપણને આપી જાય છે.

હવે આપણે લોકોત્તર દષ્ટિએ આ હુતાસણી પર્વનો સંદેશ સમજીએ. હોળીને દિવસે છાણાં-લાકડાં વગેરે પ્રગટાવી તેનું દહન કરાય છે. હોલિકા જે અધર્મના પ્રતીકરૂપ હતી તેનું દહન કરાય છે. ફાગણ સુદ પૂનમ એટલે એક રીતે જોઈએ તો ચોમાસી પાખીનો મોટો દિવસ. આ દિવસ આપણને એ સંદેશ આપે છે કે જેવી રીતે હોલિકાદહન દ્વારા અનિષ્ટનું દહન થયું તેવી રીતે તું તારા આત્મામાં રહેલા કષાયોનું દહન કર, કારણ કે કષાયો જ ભવભ્રમણને વધારે છે. દશવૈકાલિક સૂત્રમાં ભગવાને કહ્યું છે કે

કોહો ય માણો ય અણિગહિયા, માયા ય લોભો ય પવડમાણા ।
ચત્તારિ ઇંદ્ર ય કસિણા કસાયા, સિચન્તિ મૂલાઈં પુણ્નભવસ્સ ॥

જ્યાં સુધી ક્રોધ અને માન અનિગ્રહિત છે અને માયા તથા લોભ ઉપર આપણું નિયંત્રણ નથી ત્યાં સુધી કષાયની વિષવેલ વધતી જ રહેશે અને

ભવપરંપરારૂપી (મૂળનું સિંચન થવાથી) ફળો ઘટવાના નથી.

દરેક જીવ શાંતિને ઇચ્છે છે. શાંતિ મેળવવા તે પ્રયત્ન કરે છે. એક જન્મથી નહિ, અનંત યુગોથી તે આ મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે પરંતુ નિષ્ફળ જાય છે. તેનું કારણ એ છે કે આપણે અત્યાર સુધી અશાંતિના વૃક્ષની ડાળીઓ, પાંખડીઓ કાપવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, પરંતુ તેના મૂળ તરફ આપણું ધ્યાન ગયું નથી. જ્યાં સુધી મૂળ નાશ પામતું નથી ત્યાં સુધી નવા નવા અંકુરો ફૂટવાના અને તેમાંથી વિશાળ વૃક્ષ ઊભું થવાનું જ છે. અશાંતિનું મૂળ છે - ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ આ ચાર કષાયો. જ્યાં સુધી તેના પર સંપૂર્ણ કાબૂ નહિ આવે ત્યાં સુધી સંસાર ચાલ્યા જ કરવાનો.

જેવી રીતે ગેસ પર દૂધ ગરમ કરવા મૂક્યું હોય, દૂધ એકદમ ગરમ થતાં તેમાં ઊભરો આવે, હાથમાં સાણસી ન હોય તો દૂધ ઊભરાઈ ન જાય તે માટે પાંચ-પંદર ટીપા પાણી નાખીએ છીએ, જેથી ઊભરો બેસી જાય. પરંતુ આ ઊભરો કેટલીવાર માટે શમે ? પાણી ગરમ નથી થયું ત્યાં સુધી. ફરી પાછો ઊભરો આવવાનો જ. જો દૂધ ઊભરાવા ન દેવું હોય તો તેની નીચેથી અગ્નિને દૂર કરવી પડશે, અથવા દૂધને ચૂલા પરથી નીચે ઊતારી લેવું પડશે.

આવું જ આત્માનું છે. આત્મા પર સંયમ નથી ત્યાં સુધી કષાયોના ઉદયમાં તે ભળી જવાનો. જરાક નિમિત્ત મળતાં તે ઉકળી ઊઠવાનો. તેની ઉપર ઉપદેશના છાંટા નાખી ક્યાં સુધી તેને શાંત રાખી શકાય ? જો ખરેખર ઊકળાટ દૂર કરવો હોય તો કષાયરૂપી અગ્નિને આત્મામાંથી દૂર કરવાની જરૂર છે. સંસારમાંથી મુક્તિ મેળવવી હોય, ભવ-ભ્રમણમાંથી મુક્ત બનવું હોય તો કષાયોને દૂર કરવા ખૂબ જરૂરી છે. જ્યાં સુધી કષાયોની તીવ્રતા છે ત્યાં સુધી ભવપરંપરાની વૃદ્ધિ અટકતી નથી. આ માટે જાગૃતિ કેળવવાની જરૂર છે.

આ ચાર કષાયો માનવીના સદ્ગુણોનો નાશ

કરે છે. ક્રોધ આગલા દરવાજેથી પેસે છે ત્યારે પ્રીતિ - વિવેક - સમજણ પાછલા દરવાજેથી ભાગી જાય છે. ક્રોધિત મનુષ્ય રાક્ષસની જેમ ભયંકર બની જાય છે. માન જ્યારે મનુષ્યના મસ્તક પર સવાર થાય છે ત્યારે વિનય - મૃદુતા નાશ પામે છે. પથ્થરના સ્તંભ જેવું માન આત્માને નરકગતિ તરફ લઈ જાય છે. માયા માનવીના મન પર કબજો જમાવે ત્યારે હૃદયમાંથી મૈત્રીભાવ અદૃશ્ય થઈ જાય છે. એક માયા હજારો સત્યનો નાશ કરી દુઃખની ગર્તામાં ધકેલી દે છે. જ્યારે લોભ માનવીના મનમાં પ્રવેશે છે ત્યારે બધા જ સદ્ગુણોનો નાશ કરી નાખે છે. લોભ સર્વ પાપનું મૂળ છે. આથી આ બધા કષાયોને નિર્મૂળ કરવાથી જ આત્મા ભવભ્રમણથી મુક્તિ મેળવી શકે છે. દશવૈકાલિક સૂત્રમાં કહ્યું છે કે

કોહો પીઙ્ પળાસેઙ્, માળો વિળયનીસળો ।

માયા મિત્તાળિ નાસઙ્, લોભો સવ્વ વિળાસળો ॥

આથી ચાર કષાયોથી જો મુક્તિ મેળવવી હોય તો તેને નીચેના ગુણોનો વિકાસ કરી મુક્તિ મેળવી શકાય. દશવૈકાલિક સૂત્રમાં ચાર કષાયોના નિર્મૂલનો માર્ગ બતાવતા કહ્યું છે કે,

ઝવસમેળ હુળે કોહં, માળં મહવયા જિળે ।

માયમજ્જવભાવેળ, લોભ સંતોસઞ્ઞો જિળે ॥૮/૩૧॥

ક્રોધકષાયને શાંતિ દ્વારા, માન કષાયને મૃદુતા-નમ્રતા દ્વારા, માયાને ઋજુતા-સરળતા દ્વારા તથા લોભ કષાયને સંતોષ દ્વારા જીતી શકાય છે. વળી, ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં આ ચારેય કષાયોને અગ્નિની ઉપમા આપી છે અને કહ્યું છે કે જો તે અગ્નિને બુઝાવવો હોય તો શ્વેત(જ્ઞાન), શીલ, સદાચાર અને તપ પાણી સમાન છે, જેનાથી તે બુઝાવી શકાય છે.

આ હુતાશણીએ આપણામાં રહેલા કષાયોને દૂર કરી સદ્ગુણોને જગાડીશું તો હોલિકાદહનના લોકોત્તર અર્થને સાચા અર્થમાં ક્રિયાન્વિત કર્યો ગણાશે.

ચાલો રમીએ હોળી ફાઈન... ફાઈન...

હોળીનો પરિચય એક જ વાક્યમાં આપવો હોય, તો એમ કહી શકાય, કે ભીંજવાનો અને ભીંજવી દેવાનો તહેવાર એટલે હોળી. ભારતમાં તહેવારો છાશવારે આવતા હોય છે. પણ જેઓ એ તહેવારોના રહસ્યને સમજી શકતાં નથી, તેમના માટે એ તહેવારો માત્ર રવિવાર બનીને રહી જાય છે. ભીતરમાં પ્રતિદિન શ્રીકૃષ્ણ જન્મ લે, એ માટે જન્માષ્ટમીનો તહેવાર હોય છે, જેઓ કોઈ અબળાના ચીર પૂરવાના બદલે ખુદ વસ્ત્રાહરણ કરતાં હોય, તેમના માટે જન્માષ્ટમીનું શું મૂલ્ય રહેશે ? જીવનમાં આતંક મચાવતા દુર્ગુણ-મહિષાસુરનો નાશ કરવાનું સત્ત્વ પ્રગટે એ માટે નવરાત્રિનો તહેવાર છે, જેઓ તેને ડિસ્કો અને જાતીય બદીઓથી ખરડી નાંખે છે, તેમના માટે નવરાત્રિનો શો અર્થ રહેશે ? માતા-પિતા પ્રત્યેની ભક્તિ સોળે કળાએ ખીલી ઉઠે તેના માટે ગણપતિ-બાપના ઓવારણા લેવાના છે, જેઓ મા-બાપને લોહીના આંસુ પડાવે છે, તેમના ગણેશ-ચતુર્થી શું ઉદ્ધાર કરી શકશે ? કોધની કડવાશને કાઢી નાંખવા માટે પર્યુષણ પર્વ છે, જેઓ માત્ર કારેલાં પર ગોળની પોલીસ કરવા જેવું મિથ્યામિ દુક્કડ કરે છે, તેમનું પર્યુષણ પર્વ શું ઉકાળી શકશે ?

પ્લીઝ, ઓપન યોર માઈન્ડ. ભારતીય પર્વો કોઈ આંધળી ગતાનુગતિક્તાના પેદાશ નથી. અહીં દરેક તહેવારનો કોઈ સંદેશ છે - મેસેજ છે. અંતરના અંધારા દૂર કરવા માટે દિવાળી છે. સાચા અર્થનું સ્વરાજ લાવવા માટે ગાંધીજયંતિ છે. વિશ્વભરના ભાઈચારાની ભાવના માટે ભાઈબીજ છે. જીવમાત્રની રક્ષાના સંકલ્પ માટે રક્ષાબંધન છે. ને જેમ પહેલા કહ્યું તેમ - ભીંજવા ને ભીંજવી દેવા માટે હોળી છે. ચાલો, આ ભીતરની હોળીને જાણીએ અને એને માણવા પ્રયત્ન કરીએ.

હોળી રમવામાં મુખ્યત્વે રંગોનો ઉપયોગ થાય છે. એ રંગો લિક્વિડ હોય કે સોલિડ, હોય છે તો રંગો જ, ને એ દરેક રંગોનો પોતાનો એક સ્પેશિયલ

મેસેજ છે.

(૧) લીલો રંગ : લીલો રંગ હરિયાળીનું પ્રતીક છે. જ્યાં ધરતીમાં ભીનાશ હોય ત્યાં હરિયાળી છવાઈ જાય. રણની ધરતી એટલા માટે જ સુકકીભક્ટ હોય છે કે ત્યાં ભીનાશ હોતી નથી. લાઈફને એવરગ્રીન બનાવવી હોય તો એના માટે એટલી જ શરત છે કે તમારા હૃદયને હંમેશાં ભીનું ભીનું રાખો. એક દીકરા પ્રત્યે ‘મા’ના હૃદયમાં જેટલી ભીનાશ હોય એટલી ભીનાશ દુનિયાના દરેકે દરેક જીવ પ્રત્યે રાખો. ‘સદાબહાર’ - હકીકતમાં આ જ ગ્રીન કલરનું પ્રોડક્શન છે.

(૨) પીળો રંગ : ‘હાથ પીળા કરવા’ આનો સીધો અંગ્રેજી અનુવાદ કરવામાં આવે તો આખું ઈંગ્લેન્ડ માથું ખંજવાળશે. પણ આપણે સમજીએ છીએ કે હાથ પીળા થાય છે ત્યારે હસ્તમેળાપ થાય છે, ને એક વિશ્વાસ અને વફાદારીનો સંબંધ બંધાઈ જાય છે. પીળો રંગ વિશ્વાસ અને વફાદારીનું પ્રતીક છે. એ કહે છે કે, જીવનમાં વધુ કશું ન થાય તો ચાલશે, પણ જેમણે જેમણે તમારા પર વિશ્વાસ રાખ્યો હોય, તેમનો વિશ્વાસઘાત કદી કરતાં નહીં, જેમના પ્રત્યે વફાદાર રહેવું એ તમારું કર્તવ્ય બનતું હોય, એમને બેવફા કદી થશો નહીં.

(૩) વાદળી રંગ : આ રંગને જોતાં બે ‘વિરાટ’ યાદ આવે. એક આકાશ અને બીજો સાગર. બે ય વિરાટ. વાદળી રંગ વિરાટતાનો સંદેશ આપે છે. પુરાણોના શબ્દોમાં કહીએ તો વસુધૈવ કુટુંબકમ્ - આખી પૃથ્વી જ આપણો પરિવાર - એવો મેસેજ આપે છે. મન મોટું બને ને હૃદય વિશાળ બને એ વાદળી રંગની પિયકારી છે.

(૪) ગુલાબી રંગ : આ રંગ એના નામમાં જ ગુલાબને સમાવીને બેઠો છે. ગુલાબ કાંટાઓ વચ્ચે ય મહેક્કતું રહે છે. દુઃખો વચ્ચે ય હસતાં રહેવું એ અધ્યાત્મ-હોળીનો અબીલ-ગુલાલ છે. ગુલાલ નિયોવાઈને પણ અત્તરની સુવાસ આપે છે. જાતે કષ્ટ વેઠીને પણ બીજાને

હાશકારો આપવો એ ગુલાબી રંગની પિયકારી છે.

(૫) લાલ રંગ : રેડ સિગ્નલ. રસ્તાના ટ્રાફિકમાં અકસ્માત ન થઈ જાય એના માટેની વ્યવસ્થા સરકાર કરે છે. પણ જીવનના ટ્રાફિકમાં આપણો એક્સીડેન્ટ ન થઈ જાય એના માટે આપણે જાતે જ આપણને રેડ સિગ્નલ ધરવી પડે છે. બ્લેક મનીનું પ્રલોભન આપણા ‘ઈમાન’ને ઘાયલ કરી દે, નખરાળી છોકરી કે વંદેલો છોકરો આપણા કેરેક્ટરને ઈન્જર્ડ કરી દે, ફેવરીટ ફાસ્ટ ફુડ આપણી હેલ્થને હતી - ન હતી કરી દે - આ બધાં એક્સીડેન્ટ સ્પોર્ટ્સ છે. લાલ રંગની પિયકારી આપણા હાથમાં જ હશે, તો આપણે જરૂર બચી જઈશું.

(૬) કાળો રંગ : ધરતી માતાની હાઈએસ્ટ એબીલિટી કાળા રંગમાં હોય છે. સંસ્કૃતમાં ધરતીને ક્ષમા અને સર્વસહા કહેવામાં આવી છે. જેની ક્ષમતા પરાકાષ્ઠાની છે, એ ક્ષમા. જે બધું જ સહન કરી લે એ સર્વસહા. સહનશીલતા એ કાળા રંગની પિયકારી છે. વૈજ્ઞાનિક રીતે પણ કાળો રંગ એ સત્ત્વભરપૂર હોય છે. જીવનના દુઃખોને જીતી લઈએ ને પ્રેમથી પચાવી લઈએ, તો આપણા માટે એ દુઃખો નહીં, પણ સુખો જ

બની જશે.

(૭) સફેદ રંગ : સફેદ રંગ એટલે શાંતિ. જમણવારમાં ભાત પીરસાવાના ચાલુ થાય, એટલે માણસની ભોજનવૃત્તિ શાંત થઈ જાય છે. યુદ્ધમાં સફેદ ધજા ફરકાવી દેવાય, એટલે શાંતિનું સામ્રાજ્ય પ્રતિષ્ઠિત થઈ જાય છે. માથામાં સફેદ વાળ આવેલા દેખાય એટલે માણસની ધનતૃષ્ણા-ભોગતૃષ્ણા-નામતૃષ્ણા બધું જ શાંત થઈ જાય છે. સફેદ રંગ એ શાંતિની પિયકારી છે, બીજા શબ્દોમાં - શાંતિ એ સફેદ રંગની પિયકારી છે.

ભીતરના આ રંગોમાં રંગાતા આવડે ને બીજાને રંગતા આવડે, તો આપણા માટે રોજે રોજ હોળી છે, ને નહીં તો હોળી કદાચ એક દિવસ, બાકી રોજ હૈયાહોળી છે. ચાલો, હવે થોડા સમજદાર બનીએ. અનિચ્છનીય રીતે કોઈના કપડાં બગાડવાના તામસી આનંદને જતો કરીએ અને આપણું ને બીજાનું જીવન સુધરી જાય, એવી હોળીના રંગોમાં જાતે ભીંજાઈએ, બીજાને ભીંજવી દઈએ. આનું જ નામ છે ફાઈન... ફાઈન... હોળી.

• • •

પુસ્તક સમાલોચના

— મિતેશભાઈ એ. શાહ

(નોંધ : આ વિભાગ માટે ગ્રંથ કે પુસ્તકની બે નકલ મોકલવા વિનંતી.)

[૧] પુસ્તકનું નામ : વિનયધર્મ

સંપાદક : શ્રી ગુણવંતભાઈ બરવાળિયા • આવૃત્તિ : પ્રથમ, ફેબ્રુ. ૨૦૧૭

મૂલ્ય : રૂ. ૨૨૫/- • પાના : ૨૨૨

પ્રકાશક : નવભારત સાહિત્યમંદિર, મુંબઈ. ફોન : ૨૨૦૧૭૨૧૩, ૨૨૦૮૫૫૮૩

અર્હમ સ્પિરિચ્યુઅલ સેન્ટર સંચાલિત સૌરાષ્ટ્ર કેસરી પ્રાણગુરુ જૈન ફિલોસોફિકલ એન્ડ લિટરરી રિસર્ચ સેન્ટર આયોજિત જૈન સાહિત્ય જ્ઞાનસત્ર : ૧૫ અંતર્ગત અનેક વિદ્વાનોએ વિનયધર્મ વિષયક નિબંધો ને શોધપત્રો પ્રસ્તુત કર્યા હતા તેનું આ પુસ્તકમાં સંકલન કરવામાં આવ્યું છે.

[૨] પુસ્તકનું નામ : જૈનદર્શનમાં કેળવણી વિચાર

સંપાદક : શ્રી ગુણવંતભાઈ બરવાળિયા • આવૃત્તિ : પ્રથમ, ફેબ્રુ. ૨૦૧૭

મૂલ્ય : રૂ. ૧૦૦/- • પાના : ૧૩૬

પ્રકાશક : SKPG જૈન ફિલોસોફિકલ એન્ડ લિટરરી રિસર્ચ સેન્ટર, ઘાટકોપર,

મુંબઈ. ફોન : (૦૨૨) ૪૨૧૫૩૫૪૫

આ પુસ્તકમાં ગુજરાત વિશ્વકોશ ભવન, અમદાવાદ મુકામે યોજાયેલ જ્ઞાનસત્ર - ૧૫ અંતર્ગત ‘જૈન દર્શનમાં કેળવણી વિચાર’ વિષયના આધારે પ્રાપ્ત થયેલા વિદ્વાનોના શોધપત્રોનું સંકલન કરવામાં આવ્યું છે.

બાળ વિભાગ

સંકલન : મિતેશભાઈ એ. શાહ

સોનાની સોંચ

ગંગાપુર ગામ.

તેમાં ગંગા નામના એક માજી રહે.

ખૂબ જ ધર્મી જીવ. અને કર્મ-પરાયણ પણ એવાં જ !

આખો દિવસ સીવણ વગેરેનું કામ કર્યા જ કરે... પણ બુદ્ધિનાં પૂરાં બારદાન !

ઘણાં વર્ષો પહેલાં તેમને કોઈએ સોનાની એક સોંચ ભેટ આપેલી.

માજીને એ સોંચ જીવ જેટલી વહાલી. હંમેશાં એનાથી જ સીવે અને જીવની જેમ એને સાચવે.

એક વખતે સમી સાંજે એમની વહાલી સોનાની સોંચ ખોવાઈ ગઈ.

માજી મ્યુનિસિપાલિટીના દીવાના અજવાળે શોધવા લાગ્યાં. ત્યાંથી પસાર થતાં એક યુવાને પૂછ્યું, “માજી ! શું કરો છો ?”

“બેટા ! સોનાની સોંચ ખોવાઈ ગઈ છે તે શોધું છું.”

“હું મદદ કરું ?”

“કર ને મારા ભાઈ ! તો જલદી મળી જશે.”

બંને મળીને શોધવા લાગ્યાં. થોડીવારમાં તો ઘણા યુવાનો આવી ગયા અને માજીને મદદ કરવામાં લાગી ગયા. માજી પર બધાંને પ્રેમ એટલે સૌ એમનું કામ હોંશે-હોંશે કરે.

શોધતાં શોધતાં એકાદ કલાક પસાર થયો ત્યારે યુવકોમાંથી કોઈ બોલ્યું, “માજી ! સોંચ ક્યાં ખોવાઈ છે ? જરા જગ્યા બતાવો એટલે શોધવાનું સરળ બને.”

“એ સોંચ તો ઘરમાં ખોવાઈ ગઈ છે.”

“તો ઘરમાં શોધો ને ! અહીં શોધવાની મૂર્ખાઈ શા માટે કરો છો ?”

“ઘરમાં અંધારું ઘણું છે, એની તકલીફ છે. અહીં અજવાળું જોયું એટલે અહીં શોધવા આવી. એમાં મૂર્ખાઈ શાની ?”

“માજી ! ઘરમાં અંધારું હોય તો દીવો કરી અજવાળું કરો અને શોધો. સોંચ જ્યારે પણ મળશે ત્યારે ત્યાંથી જ મળશે. અહીંથી કદી મળવાની નથી. માટે ખોટી મહેનત મૂકી દો.”

“આજ-કાલના આ છોકરડા મને શિખામણ દેવા આવ્યા છે ! તારા કરતાં મેં ઘણી દિવાળીઓ જોઈ છે, સમજ્યો ? હું તો સોંચ અહીંથી જ શોધવાની.”

માજી સોંચ શોધતાં રહ્યાં... શોધતાં રહ્યાં... આજ સુધી તે શોધી જ રહ્યાં છે, પણ સમાચાર એવા છે કે હજુ સુધી તેમને સોંચ મળી નથી.

સાર

બાળકો ! આ માજીની કથા નથી, આપણા સૌની કથા છે. આપણે સૌ અનાદિકાળથી સુખની શોધ કરી રહ્યા છીએ. અનંતા તીર્થંકરોએ કહ્યું છે કે મહાનુભાવો ! સુખ તમારા આત્મામાં છે, દુનિયાની ચીજોમાં નહિ. આત્મામાં અજ્ઞાનનું અંધારું હોય તો જ્ઞાનના દીવા પ્રગટાવો. જ્યારે પણ સુખની પ્રાપ્તિ થશે ત્યારે અંદરથી જ થશે, બહારથી કદાપિ નહિ.

પણ આપણે તો ભગવાનને પણ કહી દીધું કે અમે તો પુદ્ગલોમાંથી (દુનિયાના પદાર્થોમાંથી) જ

સુખ શોધવાના. તમ-તમારે ચાલ્યા જાવ, અમે સુખ શોધીને જ રહીશું.

અનંત-અનંત કાળથી આપણે પુદ્ગલોમાં સુખ શોધી રહ્યા છીએ. પણ હજુ સુધી સુખનો એક અંશ પણ મળ્યો નથી. ન જાણે આ મૂર્ખાઈ ક્યારે અટકશે ?

જ્યાં હશે પુણ્ય... ત્યાં વસે લક્ષ્મી

એક હતા શેઠ.

શેઠ જેવા ધનવાન, એવા જ ધાર્મિક.

દરરોજ તેઓ ભગવાનની પૂજા કરતા. સાધુ-સંતોનાં પ્રવચન સાંભળતાં. ઘેર આવીને કુટુંબીઓને ધર્મકથા કહેતા. આથી આખા કુટુંબમાં ધર્મની સુવાસ ફેલાયેલી. શેઠજી ખરેખર ભાગ્યશાળી હતા. તેમના જીવનમાં શાંતિ હતી. કુટુંબમાં સંપ હતો. શરીરમાં આરોગ્ય હતું અને હૃદયમાં ભગવાન હતા.

પણ બધા દિવસો કાંઈ સરખા હોતા નથી.

વખત પલટાયો. શેઠજી ઘરડા થયા. છોકરાઓ મોટા થયા. કુસંગના દોષે છોકરાઓ કઢ્યામાં રહ્યા નહિ. તેઓ ધર્મથી દૂર ફેંકાઈ ગયા.

ઘરમાં ઝઘડા-કંકાસ વધવા લાગ્યા. જ્યાં ધર્મ ન હોય ત્યાં ઝઘડા વધે જ. શેઠજીનું પુણ્ય પરવાર્યું.

એક રાત્રે શેઠજીને સપનામાં લક્ષ્મીદેવીએ આવીને કહ્યું, “શેઠજી ! હવે હું તમારા ઘરમાંથી ચાલી જઈશ. જ્યાં ઝઘડા-કંકાસ હોય છે ત્યાં હું રહી શકતી નથી. તમે તો ખૂબ જ સારું ધાર્મિક જીવન વિતાવ્યું. એટલે તમારા ઘરમાં હું આટલાં વર્ષો રહી. તમે તો જોકે હજી પણ ધર્મી જ છો, પણ તમારા ઘરમાં પહેલાં જેવો સંપ રહ્યો નથી. સાત દિવસ પછી હું જતી રહીશ.” આમ કહીને લક્ષ્મીદેવી જતી રહી.

સવાર થતાં શેઠજીએ વિચાર્યું કે લક્ષ્મી જતી જ રહેવાની છે તો હું જ એને કેમ ન કાઢું ? ચંચળ

લક્ષ્મીથી અચળ દાન-ધર્મની આરાધના થઈ શકતી હોય તો બીજું રૂંડું શું ?

બીજે જ દિવસે શેઠે પોતાનો આ વિચાર અમલમાં મૂકી દીધો.

દીકરાઓને યોગ્ય મિલકત આપી છૂટા કર્યા. પછી શેઠે દાનની નદી વહેવડાવી. પોતાના પૈસાનો ધાર્મિક કાર્યોમાં છૂટે હાથે વ્યય કરવા લાગ્યા.

ભગવાનના મંદિરમાં અઢળક પૈસા આપ્યા.

પૂજ્ય સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોની અદ્ભુત ભક્તિ કરી. પાઠશાળામાં મોટી રકમ આપી તેમાં પ્રાણ પૂર્યા. સાધર્મિક બંધુઓનો ઉદ્ધાર કર્યો.

દીન-ગરીબ લોકોને પણ મોં માંગ્યા પૈસા આપ્યા. આમ, સાત દિવસમાં બધી જ લક્ષ્મી વાપરી નાખી. શેઠજી સાવ ખાલી થઈ ગયા, છતાં પહેલાંથી વધારે શોભવા લાગ્યા. વરસી ગયા પછી શરદ ઋતુનાં વાદળાં કેટલા ભવ્ય લાગે છે !

ધનની ધમાલ બંધ થતાં શેઠજીનું મન ધર્મમાં વિશેષ ચોંટવા લાગ્યું.

આઠમાં દિવસનો સૂર્ય ઊગ્યો. સલૂણી સવારે સાક્ષાત્ લક્ષ્મીએ શેઠને દર્શન આપ્યાં અને કહ્યું,

“છેલ્લા સાત દિવસમાં તમે એટલું પુણ્ય બાંધ્યું છે કે જેના યોગે હું જઈ શકું તેમ નથી. હું પુણ્યથી બંધાયેલી છું, શેઠજી ! તમારા ધર્માચરણથી ખરેખર હું ખુશ થઈ છું. તમે વરદાન માંગો. જે માંગો તે આપવા તૈયાર છું.”

“દેવી ! મારી કોઈ ભૌતિક કામના રહી નથી. ધર્મના પ્રભાવે બધું જ મળ્યું છે - મળે છે અને ભાવિમાં પણ મળતું રહેશે - એવી પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે. એટલે શું માગું ? હા.. જો આપને આપવું જ હોય તો મારા પુત્ર તથા પુત્રવધૂઓને વિનય-વિવેક મળે એવું કંઈક આપો.”

(અનુસંધાન પાના નં. ૧૮ પર...)

ઐત્યપરિપાટી (લોકલ અમદાવાદની એક દિવસની યાત્રા)

મહેન્દ્રભાઈ કે. ખંધાર

પર્યુષણ મહાપર્વમાં શાસ્ત્રોક્ત શ્રાવકના પાંચ કર્તવ્યો (અ-મારી પ્રવર્તન, સાધાર્મિક વાત્સલ્ય, પરસ્પર ક્ષમાપના, અદ્ભુત તપ અને ઐત્યપરિપાટી)માં પર્યુષણ પૂરા થયા પછી ઐત્ય પરિપાટીની પ્રણાલિકા છે કે જેમાં સ્થાનિક સંઘ પોતાના શહેરમાં પાંચ (ક્યારેક સાત) મંદિરો-દેરાસરોમાં વારાફરતી જાય અને ત્યાં દર્શન, ભક્તિ ઐત્યવંદન આદિ અનુષ્ઠાનો કરીને અન્ય સંઘો-ધર્મ સ્થાનકોમાં પરિચય, દાન, સ્વામીવાત્સલ્ય (જમણ), વગેરથી સાધર્મિક પ્રેમની વૃદ્ધિ કરે.

આ વર્ષે કોબા આશ્રમે પણ નવો ચીલો પાડીને ઐત્ય પરિપાટીનું આયોજન કરેલ. આશ્રમના ૪૬ મુમુક્ષુઓએ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લઈને પોતાની ધર્મભાવના અને સાધર્મિક વાત્સલ્યને પુષ્ટ કરેલ. કોબાની ફેબ્રુઆરી (૧૨ થી ૧૫ તારીખ) શિબિર પૂરી થયા પછી તુર્ત જ બીજા દિવસે ઐત્ય પરિપાટી રાખેલ કે જેથી શિબિરમાં બહારગામથી આવેલ મુમુક્ષુઓને અનુકૂળતા રહે.

ગુરુવારે (ફેબ્રુઆરી ૧૬) સવારે કોબામાં નવકારશી કરીને ૭ વાગ્યે નીકળ્યા. અમદાવાદ શહેરના વાહન નિયંત્રણ મુજબ બે લક્ઝરી મીની બસ કરેલ. પહેલા અમદાવાદના ઘીકાંટા વિસ્તારમાં આવેલ ‘પંચભાઈની પોળ’ ગયા. પંચભાઈની પોળમાં આવેલ પ્રાણલાલ શેઠના ડેલામાં આવેલ, નિજાભ્યાસ મંડળ ટ્રસ્ટ(પાલડી, ઈડર, વડવા)ના શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પાઠશાળાના મકાનમાં પૂ. શ્રી આત્માનંદજીએ ઈ.સ. ૧૯૭૦ થી ૧૯૮૨ દરમિયાન દરરોજ સવારે નિયમિત સ્વાધ્યાય આપેલ. સાહેબજીના ઝળહળતા વૈરાગ્ય અને સમકિત પ્રાપ્તિ પછી તુરતના આ સ્વાધ્યાય-સત્સંગ ખૂબ મનનીય

અને લોકપ્રિય હતા. જાહેર જીવનમાં સ્વાધ્યાય આપવાનો આ પૂ. સાહેબજીનો પ્રથમ અને સ્તુત્ય પ્રયાસ હતો. સાહેબજી, પૂ. બહેન શ્રી શર્મિષ્ઠાબેન અને આદ. અનુપમભાઈ શાહે લગભગ ૪૦ વર્ષ પહેલાના સ્વાધ્યાય અને આનુષંગિક બનાવોને વાગોળ્યા. ૧૨ વર્ષમાં ૪૦૦૦થી વધુ થયેલ સ્વાધ્યાયના અદ્ભુત સ્પંદનોનું સહુને વેદન થયું. આ સ્થળની પવિત્રતાથી સહુએ શાંતિ અને શાતા અનુભવ્યા. ત્યાંના પુરાણ સ્વાધ્યાયહોલની દીવાલો પર આત્મસિદ્ધિ, અપૂર્વ અવસર તથા વચનામૃતજીના વીણેલા મોતીઓ હજુ પણ જળવાઈ રહ્યા હતા. સાહેબજી અને સૌ ભાવવિભોર થઈ ગયા. ત્યાંથી જાણે ખસવાનું મન જ થતું ન હતું.

ત્યારબાદ વસ્ત્રાપુર(બોડકદેવ)માં આવેલ દિગંબર મંદિર ગયા. ત્રણ માળનું આ મંદિર ઈ.સ. ૨૦૦૭માં નવું જ બંધાયેલ છે. સોનગઢના ઉપક્રમે પ્રતિષ્ઠિત થયેલ આ મંદિરમાં ભોંયતળિયે સ્વાધ્યાયહોલ છે. આદ. પંડિત શ્રી દીપકભાઈના સ્વાધ્યાયનો લાભ લીધો. તેમણે શ્રી સમયસારના જીવ અધિકારની શરૂઆતની ગાથાઓના આધારે ઐતન્ય શુદ્ધાત્મા અને જડ શરીરના ભેદજ્ઞાનની વાત કરી. પૂ. સાહેબજીએ પણ શ્રાવકના છ કર્તવ્યો (દેવપૂજા, ગુરુપાસ્તિ, સ્વાધ્યાય, સંયમ, તપ અને દાન) પર સુંદર સ્વાધ્યાય આપ્યો. ત્યાં જ સોનગઢ તીર્થનું અતિ રમણીય વિશાળ રંગીન ચિત્રપટ છે. પહેલા માળે મુખ્ય મંદિર છે, જ્યાં મૂળનાયક સીમંધર સ્વામી સાથે પાર્શ્વનાથ અને મહાવીર સ્વામીની ભવ્ય મૂર્તિઓ છે. પાર્શ્વનાથ ભગવાનની દ્રવ્ય-ભાવ પૂજા સુરેશજી-અલકાબેન-કપિલજીએ કરાવી. બીજા માળે સમેતશિખરથી નિર્વાણ પામેલ ૨૦ તીર્થંકરો તથા

અન્ય ચાર સ્થળેથી નિર્વાણ પામેલ બાકીના ચાર તીર્થંકરો (ઋષભદેવ, કેલાસ પર્વતથી, વાસુપૂજ્ય ચંપાપુરીથી, નેમિનાથ ગિરનારથી અને મહાવીરસ્વામી પાવાપુરીથી) એમ પંચતીર્થો છે. આ ઉપરાંત યુગપ્રધાન આચાર્ય કુંદકુંદાચાર્યદેવની સુંદર મૂર્તિ અને ગિરિ શિખરો-ગુફાઓ છે. પૂ. સાહેબજી અને સહુએ કુંદકુંદાચાર્યની ગુફાસ્થિત મૂર્તિ સામે બેસીને ભાવવાહી ભક્તિ કરી. આ માળ પરનું વાતાવરણ ખૂબ નૈસર્ગિક અને મનોરમ્ય છે. ૨૪ તીર્થંકરોની સંગેમરમરની મૂર્તિઓ સૌમ્ય અને વીતરાગી છે.

વસ્ત્રાપુરથી ‘હઠીસિંહની વાડી’ શ્વે. સંકુલ ગયા. દિલ્હી દરવાજા બહાર આવેલ, ૧૭૦ વર્ષ પુરાણા આ વિશાળ સંકુલમાં દેરાસર, સાધુ-સાધ્વીના ઉપાશ્રય, યાત્રિકભવન, મ્યુઝીયમ, આરોગ્ય ભવન, આયંબિલશાળા, ભોજનાલય અને કાર્યાલય છે. તે ઉપરાંત ભગવાન મહાવીરના ૨૫૦૦માં નિર્વાણ મહોત્સવ દરમ્યાન ૧૯૭૩માં બંધાયેલ સુંદર કલા-કોતરણીવાળો ૪ મજલાનો કીર્તિસ્તંભ દર્શનીય છે. શહેરની મધ્યમાં આવેલ આ સંકુલ પ્રવાસીઓ, જાત્રાળુઓ અને સ્થાનિક જૈન-જૈનેતર લોકો માટે મોટું આકર્ષણ છે. અમદાવાદના ૪૫૦થી અધિક જિનાલયોમાં અહીંનું દેરાસર કલા, ભવ્યતા અને પ્રાચીનતાનું અગ્રણી છે. દેરાસરમાં મૂળનાયક ધર્મનાથ ભગવાન છે. ત્યાં કોબા સંઘે દર્શન-ભક્તિ-ચૈતન્યવંદન કર્યા. ઉપરના માળે મૂળનાયક શીતલનાથ ભગવાન છે. નીચે ભોંયરામાં શાંતિનાથ ભગવાન છે. પ્રાંગણમાં ભમતિમાં બાવન (૫૨) દેવકુલિકાઓ (દેરીઓ) છે, જેમાં વર્તમાન ચોવીસી ઉપરાંત અતીત-અનાગત ચોવીસીના કેટલાક તીર્થંકરોની મૂર્તિઓ પણ છે. પૂ. આચાર્ય ભગવંત શાસનસમ્રાટ વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મહારાજની સ્મૃતિમાં સ્થપાયેલ ત્રણ માળનું મ્યુઝીયમ ખૂબ સુંદર છે. તેમાં તીર્થંકરો, શલાકા પુરુષો અને દિગ્ગજ

આચાર્યોના જીવનના પ્રસંગો ભીંતચિત્રો અને ભીંત કંડારણીમાં આબેહૂબ આલેખાયેલ છે, જે જોતાં સજીવતા અને પ્રત્યક્ષતા લાગે. નીચલા માળે પ્રવેશદ્વાર પાસે જ વિશાળ સમવસરણ છે. બપોરનું ભોજન આ સંકુલમાં લીધું.

પછી અજિતનાથ દિગંબર મંદિરમાં ગયા. શાહપુર દરવાજા બહાર અને ‘હલીમની ખડકી’ પાસે આવેલ આ ત્રણ માળનું મંદિર ૭૦ વર્ષ પહેલાં પ્રતિષ્ઠિત થયેલ. ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર મૂળનાયક નેમનાથ ભગવાનની શ્યામ વર્ણની ભવ્ય પ્રતિમા છે. ઉપર પહેલા માળે મૂળનાયક અજિતનાથ ભગવાન છે. ચારે બાજુએ ૧૨ ભાવના, ૨૨ પરિષદ, મહાપુરુષોના જીવન-પ્રસંગો અને કલાપૂર્ણ રંગબેરંગી કાચ-અરીસા મનમોહક છે. સૌથી ઉપરના માળે ત્રિપદધારી (તીર્થંકર, ચક્રવર્તી, કામદેવ) તીર્થંકર ત્રિપુટી (શાંતિનાથ, કુંથુનાથ, અરનાથ)ની ખડગાસનમાં મૂર્તિઓ પ્રેરણાદાયી અને પવિત્ર છે. ગ્રાઉન્ડફ્લોરના ચોકમાં પૂ. શ્રી આત્માનંદજીએ અને પૂ. બહેનશ્રી શર્મિષ્ઠાબેન સાથે ૧૯૭૬માં ૩૫ વર્ષની ભરયુવાનવયે પૂ. સહજાનંદજી વર્ણિજી પાસે આજીવન બ્રહ્મચર્ય વ્રત ગ્રહણ કરેલ. સહુ જાત્રાળુએ સાહેબજીની સાધનાના આ સોપાન પ્રત્યે અહોભાવ વ્યક્ત કર્યો.

કોબાના આદ. મુમુક્ષુ જયેશભાઈ - દક્ષાબહેન શાહને ત્યાં બપોરના ચા-પાણી અલ્પાહાર પછી કોબા સંઘે ચૈતન્યધામ તીર્થ પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું. ગાંધીનગરથી ૧૫ કિ.મી. દૂર હાઈ-વે પર આવેલ આ વિશાળ દિગંબર સંકુલ ઈ.સ. ૨૦૦૮માં સોનગઢના ઉપક્રમે પ્રતિષ્ઠિત થયેલ. ભવ્યાતિભવ્ય જિનમંદિર, વિશાળ સ્વાધ્યાયહોલ, યાત્રિકગૃહ, ગુરુકુળ, ભોજનાલય આદિ છે. પ્રાંગણમાં કાર્યાલય-જ્ઞાનભંડાર-આદિ સુવિધા ઉપરાંત વિશાળ પાર્કીંગ લોટ છે. (ટુરીસ્ટ બસ માટે). મૂળનાયક મહાવીર સ્વામીની પંચધાતુની (અનુસંધાન પાના નં. ૪૧ પર...)

સમાજ-સંસ્થા દર્શન

સંસ્થા સંચાલિત છાશકેન્દ્રો અંગે વિજ્ઞાપ્તિ

આધ્યાત્મિક સાધના સાથે લોકોપકાર કરવાની પણ સંસ્થાની નીતિ રહી છે. ઉનાળામાં જરૂરતમંદ કુટુંબોને છાશ મળી રહે તે હેતુથી ઘણા વર્ષોથી સંસ્થા દ્વારા અનેક જગ્યાએ છાશકેન્દ્રો ચલાવવામાં આવે છે. એક દિવસનો છાશકેન્દ્રો ચલાવવાનો અંદાજિત ખર્ચ રૂ. ૪૫૦૦/- આવે છે. આપ જેવા દાનવીર મહાનુભાવોના આર્થિક સહયોગથી વર્ષોથી છાશકેન્દ્રો ચાલી રહ્યા છે. દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ આપનો અમૂલ્ય સાથ-સહકાર આપી પરોપકારના યજ્ઞમાં યત્કિંચિત આહુતિ આપવા અમો નમ્ર નિવેદન કરીએ છીએ.

સંસ્થામાં ફેબ્રુઆરી માસની ચતુર્દિવસીય આધ્યાત્મિક શિબિર સાનંદ-સંપન્ન

આપણી સંસ્થામાં તા. ૧૨-૨-૨૦૧૭ થી તા. ૧૫-૨-૨૦૧૭ ચતુર્દિવસીય આધ્યાત્મિક શિબિર ધર્મમય ઉલ્લાસસભર વાતાવરણમાં સંપન્ન થઈ. ૨૦૦ ઉપરાંત મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનો શિબિરમાં સહભાગી થયા હતા. શિબિરનું સફળ સંચાલન પ્રજ્ઞાવંત મુમુક્ષુ શ્રી શરદભાઈ ડેલીવાળાએ કર્યું હતું.

સ્વાધ્યાય : આચાર્ય તુલસીના વરદ હસ્તે સમણદીક્ષા અંગીકાર કરનાર, દેશ-વિદેશોમાં સંસ્કારશિબિરો તથા ધ્યાનશિબિરો દ્વારા લોકોમાં જાગૃતિ લાવનાર, પીસ ઓફ માર્ઈન્ડ ફાઉન્ડેશન - રાજકોટના પ્રણેતા, અનેક પુસ્તકોનું સર્જન કરનારા શ્રુતપ્રજ્ઞસ્વામીજીએ હૃદયને સ્પર્શી જાય તેવી સરળ છતાં સચોટ ભાષામાં અનેક દૃષ્ટાંતસભર ‘જીવનપરિવર્તન’ વિષયના આધારે સ્વાધ્યાય આપતા જણાવ્યું કે અન્યના દોષોનો થેલો તમારી પીઠ પાછળ અને તમારા દુર્ગુણોનો થેલો આગળના ભાગમાં ટીંગાળવો. આપણે ઉપદેશ સાંભળવામાં શૂરા, પરંતુ આચરવામાં અધૂરાં છીએ. સ્વભાવને સુધારવા પ્રયત્ન કરવો. જ્ઞાનાવરણીયના ક્ષયોપશમ કરતાં મોહનીયના ક્ષયોપશમ પર લક્ષ આપો. મોહનીય કર્મના ક્ષયોપશમ / ક્ષય અર્થે સાધના કરવાની છે. આચરણ સાથેનું જ્ઞાન વંદનીય છે. જ્યાં સુધી મારામાં દોષો પડ્યા છે ત્યાં સુધી બીજાના દોષો જોવાનો મને અધિકાર નથી. સ્વભાવની ચાર પ્રકૃતિ છે. (૧) ઉગ્ર, (૨) વેદિયાપ્રકૃતિ, (૩) મીઠી અને (૪) સૌમ્ય પ્રકૃતિ. તમે જેવા છો તેનો સ્વીકાર કરો. વ્યક્તિનો ચહેરો જોઈને તેના ક્રોધની પ્રકૃતિનો અને વાણી દ્વારા માનની પ્રકૃતિનો ખ્યાલ આવે છે. વાણીથી બહિર્મુખતા આવે, જ્યારે મૌન માનવીને અંતર્મુખ બનાવે છે. શ્રીમદ્જીએ જે કહ્યું તે ઉપદેશ નહીં, સાક્ષાત્ અનુભવ છે - અર્ક છે. જ્ઞાનીપુરુષો હયાત હોય ત્યારે તેમને ઓળખતા નથી અને તેઓના ગયા પછી પસ્તાવો કરીએ છીએ ! મોટાઈ અને મહત્તા મૂક્યા વગર સમ્યક્માર્ગ આત્મામાં સ્થિર થતો નથી. કીર્તિનો મોહ છોડવા કૃપાળુદેવે શતાવધાન બંધ કર્યા. આપણો અહંકાર કૃપાળુદેવના ચરણે સમર્પિત કરી દઈએ. સાચી સમજદારીનો સૂરજ ઊગે તો અહંકારનો અંધકાર દૂર થાય. પ્રસંગ ઊભો થાય ત્યારે જ અહંકારની ગરદન પકડો.

માનને નમ્રતાથી જીતો. સ્વપ્રશંસા પોતાના મુખે ન કરો અને અન્યના મોઢો મારી પ્રશંસા થાય તેવું ન ઈચ્છો. અંતરંગ કષાયો કેટલા ઘટ્યાં કે નષ્ટ થયાં તેના પર સાધનાનો આધાર છે. આત્મશુદ્ધિ સાધનં ધર્મ ।

- (૩) શ્રી પ્રવીણભાઈ વી. મહેતા : કૃપાળુદેવ અને શ્રી જૂઠાભાઈ
- (૪) કુ. રીનાબેન શાહ : કૃપાળુદેવ અને શ્રી અંબાલાલભાઈ
- (૫) શ્રી હીનાબેન હરિયા : કૃપાળુદેવ અને શ્રી સોભાગભાઈ
- (૬) ડૉ. રાગિણીબેન : કૃપાળુદેવ અને શ્રી લઘુરાજ સ્વામી
- (૭) શ્રી શરદભાઈ જશવાણી : શિક્ષાપાઠ - ૫૬ ક્ષમાપના
- (૮) શ્રી શરદભાઈ ડેલીવાળા : કૃપાળુદેવની ૨૭ વિશિષ્ટતાઓ

ભક્તિ-સંગીત : તા. ૧૪-૨-૨૦૧૭ના રાત્રે યુવાભક્તિગ્રુપે (કોબા) ભાવવાહી ભક્તિ પીરસીને સૌના અંતરના તારને ઝંકૃત કરી દીધા હતા. આ કાર્યક્રમ માટે મુમુક્ષુવિશેષ આદ. સુધાબેન પ્રફુલભાઈ લાખાણીએ આર્થિક સહયોગ આપ્યો હતો, જેની સાભાર નોંધ લઈએ છીએ. સુજ પારેખ બહેનોએ (રાજકોટ) સુમધુર કંઠે ભાવવાહી ભક્તિપદો પીરસીને સૌને પ્રભુમય બનાવ્યા.

યોગ અને ધ્યાન : શ્રુતપ્રજ્ઞસ્વામીજીએ સવારે સૌને હળવી કસરતો, યોગાસન, ધ્યાન વગેરે કરાવ્યા હતા.

પુસ્તક વિમોચન : શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃતજીના વિવિધ પત્રાંકો પર પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજીની સ્વાધ્યાયશ્રેણીના સંકલનરૂપ ‘વીતરાગવાણી’ પુસ્તકનું વિમોચન તા. ૧૪-૨-૨૦૧૭ના દિવસે શ્રુતપ્રજ્ઞસ્વામીજીના વરદ હસ્તે કરવામાં આવ્યું. આ પુસ્તકના પ્રકાશનમાં શ્રી પ્રવીણભાઈ વી. મહેતા, શ્રી ભારતીબેન મહેતા, શ્રી અશોકભાઈ પી. શાહ, કુ. રીનાબેન શાહ, શ્રી મિતેશભાઈ શાહ વગેરે મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનોનું યોગદાન સાંપડ્યું હતું. આદ. શ્રી પ્રવીણભાઈ દેસાઈએ આ પુસ્તકના પ્રકાશન માટે એક લાખ રૂપિયાનું જ્ઞાનદાન આપીને પોતાના શ્રુતપ્રેમના ભાવ વ્યક્ત કર્યા.

પ્રાસંગિક ઉદ્બોધનમાં શ્રુતપ્રજ્ઞસ્વામીજીએ જણાવ્યું કે આ અદ્ભુત પુસ્તક છે. પૂજ્યશ્રીની વિવેચનશૈલી સુંદર છે. તેમનો ક્ષયોપશમ પ્રશંસનીય છે. જંગમ તીર્થ સમા પૂજ્યશ્રીમાં લઘુતા, નિઃસ્પૃહતા જેવા અનેક સદ્ગુણો છે.

આદ. શ્રી પ્રવીણભાઈ દેસાઈએ પ્રાસંગિક ઉદ્બોધનમાં જણાવ્યું કે ‘વીતરાગવાણી’ એ સાહેબજીનું હૃદય છે. પૂજ્યશ્રીએ આ પુસ્તકમાં પોતાની સાધનાને શબ્દાંકિત કરી છે તેને હૃદયમાં ઉતારજો.

એક મુમુક્ષુ બહેન તરફથી પરિવાર દીઠ ‘વીતરાગવાણી’ પુસ્તકની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી.

‘Aspirant’s Guide’ (સાધકસાથી) પુસ્તકની ત્રીજી આવૃત્તિનું વિમોચન પૂજ્ય બહેનશ્રીના વરદ હસ્તે કરવામાં આવ્યું. આ પુસ્તકના પ્રકાશનમાં આદ. શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધારે ખૂબ પ્રેમપરિશ્રમ લીધો હતો.

પ્રકીર્ણ : શિબિર દરમિયાન અભિષેક - પૂજા, આરતી, દેવવંદન આદિ કાર્યક્રમો નિયમિત યોજાયા હતા. શિબિર દરમિયાન નીચેના દાનવીર મહાનુભાવોએ સ્વામિવાત્સલ્યનો લાભ લીધો હતો, જેની સાભાર નોંધ લઈએ છીએ.

- ૧. શ્રી પ્રકાશભાઈ હેમેન્દ્રભાઈ શાહ, અમદાવાદ
- ૩. શ્રી તરલાબેન દિનેશભાઈ બાવીસી, રાજકોટ
- ૨. શ્રી કુમુદભાઈ શાંતિલાલ મહેતા, મુંબઈ
- ૪. શ્રી સરલાબેન બકુલભાઈ પારેખ, ચેન્નાઈ

પ. શ્રી મીનાબેન કિરણભાઈ તુરખિયા, ચેન્નાઈ ૭. શ્રી નેમિલાબેન ગગનેશભાઈ સંઘવી, ચેન્નાઈ
 ૬. શ્રી વીણાબેન કમલેશભાઈ ગોસલિયા, ચેન્નાઈ ૮. સ્વ.ગુણવંતીબેન મનહરભાઈ જશવાણી પરિવાર, મુંબઈ
 સ્વાધ્યાયહોલમાં પ્રતિમાજીઓ માટે ‘પાંડુકશિલા’ની ભેટ શ્રી બકુલભાઈ પારેખ, શ્રી કિરણભાઈ તુરખિયા, શ્રી કમલેશભાઈ ગોસલિયા પરિવાર (ચેન્નાઈ) તરફથી મળેલ છે; જે બદલ તેઓને સાભાર ધન્યવાદ. શ્રી જયેશભાઈ એસ. શાહ (શાલિભદ્ર સ્ટેશનર્સ) તરફથી દરેક શિબિરાર્થી માટે નોટબુક અને બોલપેનની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. શ્રી સરોજબેન પારેખ પરિવાર (રાજકોટ) તરફથી દરેકને રૂ. ૧૦/-ની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી.

સંસ્થામાં શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર વિધાન - પૂજા સાનંદ સંપન્ન

પરમકૃપાળુદેવની ૧૫૦મી જન્મજયંતી નિમિત્તે તથા શ્રી રાજમંદિર પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવના પાંચ વર્ષની પૂર્ણાહુતિ નિમિત્તે સંસ્થાના રાજમંદિરમાં તા. ૧૩-૨-૨૦૧૭ના દિવસે શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર વિધાન પૂજાના કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજીના મંગલાચરણથી કાર્યક્રમનો શુભારંભ થયો. સંસ્થાના યુવાસાધકો બા.બ્ર. સુરેશજી, બા. બ્ર. અલકાબેન, બા. બ્ર. જનકબેન તથા શ્રી કપિલભાઈએ સુમધુર કંઠે ભાવવાહી અને ભક્તિસભર વિધાન-પૂજા કરાવ્યા. વાતાવરણમાં પવિત્રતાના સ્પંદનો પ્રવહી ઊઠ્યાં. રાજભક્તો કૃપાળુદેવની ભક્તિમાં રંગાઈ ગયા. ભક્તહૃદયો રાજભક્તિથી પ્લાન્વિત બની ગયા. વિધાનમાં સૂર, સંગીત, તાલ, લય અને ભાવનો સુભગ સમન્વય હતો.

શ્રી આત્મસિદ્ધિ વિધાન-પૂજાની મૌલિક રચના સંસ્થાને સમર્પિત બા. બ્ર. અલકાબેને કરીને પોતાની પ્રતિભા અને રાજભક્તિનો પરિચય આપ્યો છે. આ વિધાનમાં કુલ ૧૪૦ અર્ધ ચઢાવવામાં આવે છે. આ વિધાનમાં ૧૨ કોષ્ટક છે. સૌ પ્રથમ આત્મસિદ્ધિ સત્શાસ્ત્રની અષ્ટ દ્રવ્યથી પૂજા કરવામાં આવી. ત્યારબાદ વિધાનમાં સહભાગી થઈ સૌએ આત્મશુદ્ધિનો લાભ લીધો.

આ વિધાન-પૂજામાં સંસ્થાને સમર્પિત સદ્ગુણસંપન્ન મુમુક્ષુવિશેષ આદ. શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર તથા શ્રી વીણાબેન ખંધારે સૌધર્મ ઈન્દ્ર-ઈન્દ્રાણી બનવાનો અપૂર્વ લાભ લઈ વિશિષ્ટ પુણ્ય ઉપાર્જન કરીને આત્મશુદ્ધિનો અપૂર્વ લાભ લીધો હતો, જે બદલ સંસ્થા વતી તેઓને સાભાર ધન્યવાદ પાઠવીએ છીએ.

પ્રાસંગિક ઉદ્દબોધનમાં પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજીએ જણાવ્યું કે આત્મસિદ્ધિ માટે સદ્ગુરુના આશીર્વાદ સાથે પોતાનો સત્પુરુષાર્થ મહત્વનો છે. આવા ઉત્તમ સત્શાસ્ત્રને સમજીને પચાવવા પ્રયત્નો કરીએ તો અવશ્ય આત્માની સિદ્ધિ થાય. પ્રભુને પ્રાર્થના કરવી કે મહાપુરુષોના વચનોનો મર્મ હૃદયમાં ઉતારીને તેઓની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલી શકું તેવી શક્તિ પ્રદાન કરજો. જાગૃતિ રાખી, સત્પુરુષાર્થ કરીને જીવનને કૃતકૃત્ય બનાવીએ તેવી અભ્યર્થના.

આ પ્રસંગે બા.બ્ર.અલકાબેનના માતૃશ્રી શકુંતલાબેન તથા પિતાજીશ્રી રાજેન્દ્રભાઈનું સંસ્થા દ્વારા શાલ ઓઢાડીને અભિવાદન કરવામાં આવ્યું. તેઓએ પોતાના સંતાનોને ધર્મમાર્ગે જવાની સહર્ષ પરવાનગી આપેલ છે. તેઓના એક સુપુત્રએ મુનિદીક્ષા અંગીકાર કરી છે. (પૂજ્ય ચંદ્રગુપ્તમુનિ) અને બા. બ્ર. અલકાબેન સંસ્થામાં રહીને સાધનામાર્ગે આગળ વધી રહ્યા છે. રાજમંદિરમાં શ્રી નીતાબેન લોઢિયા, શ્રી રેખાબેન પરમાર્થી, શ્રી સુશીલાબેન કારાણી તથા શ્રી ચંપકભાઈ પરમાર્થીએ કલાત્મક અને પ્રેરણાદાયક રંગોળી બનાવી હતી.

સંસ્થામાં 'સમ્યક્તપ' વિષય પર આધારિત લેખિત કસોટીનું પરિણામ

મુમુક્ષુઓ સત્પુરુષોની વાણીનું અધ્યયન - ચિંતન - મનન - નિદિધ્યાસન કરીને તેનો જીવનમાં પ્રયોગ કરી શકે તે હેતુથી સંસ્થા દ્વારા અવારનવાર લેખિત કસોટીનું આયોજન કરવામાં આવે છે. સંસ્થામાં તા. ૧૧-૨-૨૦૧૭ના દિવસે 'સમ્યક્તપ' (૧ થી ૧૧ તપ) વિષયના આધારે લેખિત કસોટી લેવામાં આવી હતી. આ કસોટીનો અભ્યાસક્રમ તૈયાર કરવામાં, પ્રશ્નપત્ર કાઢવામાં અને તપાસવામાં આદ. બા.બ્ર. સુરેશજીએ ખૂબ પ્રેમપરિશ્રમ કર્યો હતો. પરીક્ષાની કાર્યવાહીમાં આદ. ચંપકભાઈ પરમાર્થીનો સુંદર સહયોગ સાંપડ્યો હતો, જે બદલ તેઓને સાભાર ધન્યવાદ પાઠવીએ છીએ. મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનોએ પરીક્ષાની સુંદર તૈયારી કરીને સારા ગુણ મેળવ્યા હતા. ૧૦૦ ગુણની યોજાયેલી આ કસોટીમાં પ્રથમ દશ ક્રમાંક પ્રાપ્ત કરેલ મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનોના નામ નીચે મુજબ છે :

અ.નં.	નામ	મેળવેલ ગુણ	અ.નં.	નામ	મેળવેલ ગુણ
૧.	શ્રી કપિલભાઈ	૮૮	૭.	શ્રી અશોકભાઈ શાહ	૮૮
૨.	બા.બ્ર. અલકાબેન	૮૭	૭.	શ્રી ઉષાબેન શેઠ	૮૮
૨.	બા. બ્ર. જનકબેન	૮૭	૮.	પૂજ્ય બહેનશ્રી	૮૫
૩.	શ્રી મિતેશભાઈ એ. શાહ	૮૪	૮.	શ્રી સુસ્મિતાબેન શાહ	૮૫
૪.	શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ખંધાર	૮૨.૫	૯	શ્રી તરલાબેન બાવીસી	૮૪
૪.	શ્રી ભારતીબેન મહેતા	૮૨.૫	૧૦	શ્રી અનુપમભાઈ શાહ	૮૧
૫.	શ્રી સંધ્યાબેન	૮૧	૧૦	શ્રી રમણભાઈ શાહ	૮૧
૬.	ડૉ. રાગિણીબેન શાહ	૮૦			

સંસ્થાના વિવિધ વિભાગોમાં આર્થિક સહયોગ આપનારા દાનવીર મહાનુભાવો

સંસ્થાના વિવિધ વિભાગોમાં આર્થિક સહયોગ આપનારા નીચેના દાનવીર મહાનુભાવોને સંસ્થા સાભાર ધન્યવાદ પાઠવે છે :

● પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ :

- (૧) સંજય એન્ટરપ્રાઇસ - સુજય એન્ટરપ્રાઇસ - સુવર્ણ પ્લાસ્ટિક ઈન્ડ. રૂ. ૭,૫૦,૦૦૦/-
હસ્તે : શ્રી સુવર્ણાબેન જયેશભાઈ જૈન
- (૨) ગ્લોબ ચેમ. હસ્તે : શ્રી અશ્વિનભાઈ સંઘવી, મુંબઈ રૂ. ૩૨,૦૦૦/-
- (૩) જયશ્રી રાજચંદ્ર ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ રૂ. ૨૦,૦૦૦/-
હસ્તે : શ્રી જયંતિલાલ મૂળચંદભાઈ શાહ, મુંબઈ

- ભોજનાલય : (૧) જયંતીભાઈ ખીમચંદભાઈ સંઘવીની પુણ્યતિથિ નિમિત્તે રૂ. ૧,૫૧,૦૦૦/-
હસ્તે : વીણાબેન ખંધાર, હરીશભાઈ સંઘવી,
રીટાબેન કામદાર, કલ્પનાબેન લાઠિયા (કાયમી તિથિ)

આલેખતું શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર નિજાભ્યાસ મંડપ તથા વિહાર ભવન ટ્રસ્ટ (અમદાવાદ - વડવા - ઈડર) તરફથી પ્રકાશિત ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ લિખિત ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર અને ગાંધીજી’ પુસ્તકનું લોકાર્પણ તા. ૨૮ ફેબ્રુઆરીના રોજ અમદાવાદના ટાઉનહોલ ખાતે પૂ. સંતશ્રી આત્માનંદજીના વરદ હસ્તે થયું.

આ પ્રસંગે આણંદજી કલ્યાણજી પેઢીના ટ્રસ્ટી શ્રી શ્રીપાલભાઈ શાહ તથા જૈન અગ્રણી શ્રી કલ્પેશભાઈ વનમાળીદાસ શાહ ઉપસ્થિત રહી શભેચ્છાઓ વ્યક્ત કરી હતી.

પ્રકાશકીય નિવેદનમાં શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર નિજાભ્યાસ ટ્રસ્ટના પ્રમુખશ્રી અરવિંદભાઈ પી. શાહે જણાવ્યું કે સાગરનું ઊંડાણ માપવાનું જેમ અઘરું છે તેમ આ બન્ને વિભૂતિઓના જ્ઞાન પરિશીલન એ એક કસોટી છે ને માટે જ ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ જેવા અધિકારી લેખક આવા મહાપુરુષોના ચરિત્ર મહિમાને શબ્દ પુષ્પોથી ન્યાય આપવા સમર્થ છે.

આ પુસ્તક શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર, પાલડી, અમદાવાદથી રૂ. ૫૦/-ની કિંમતે ઉપલબ્ધ છે.

= શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી પ્રણીત ‘મોક્ષમાળા’ પુસ્તકના આધારે ‘મોક્ષમાળા’ પ્રતિયોગિતા =

પ્રથમ પારિતોષિક : રૂ. એક લાખ + પ્રશસ્તિ પત્ર

દ્વિતીય પારિતોષિક : રૂ. પચાસ હજાર + પ્રશસ્તિ પત્ર • **તૃતીય પારિતોષિક :** રૂ. પચીસ હજાર + પ્રશસ્તિ પત્ર

પરીક્ષા બે તબક્કામાં લેવાશે : (૧) પ્રારંભિક, (૨) અંતિમ પરીક્ષા

પ્રારંભિક પરીક્ષા (Open Book Exam)

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર નિજાભ્યાસ મંડપ તથા વિહાર ભવન ટ્રસ્ટ (અમદાવાદ - વડવા - ઈડર) આયોજિત પ્રતિયોગિતાની પ્રારંભિક પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થનાર પ્રથમ પચાસ પરીક્ષાર્થીઓ દરેકને રૂ. એક હજારનું પારિતોષિક + પ્રશસ્તિ પત્ર અપાશે. પ્રારંભિક પરીક્ષામાં પ્રથમ પચાસ ક્રમે ઉત્તીર્ણ થનાર પરીક્ષાર્થીઓ અંતિમ પરીક્ષા માટે પાત્ર ગણાશે. ભારતભરના ધર્મનુરાગી જિજ્ઞાસુ ભાઈ-બહેનો લાભ લઈ શકે તે માટે ગુજરાતી, હિન્દી તથા અંગ્રેજી ભાષામાં આ પ્રતિયોગિતાનું આયોજન કરેલ છે. પ્રતિયોગિતાના પ્રશ્નપત્રો શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સમર્પિત તમામ આશ્રમો, મંદિરો તથા કેન્દ્રો ખાતેથી મળે તેવી વ્યવસ્થા કરાશે તથા પ્રશ્નપત્રો - નિયમો ઓનલાઈન પણ ઉપલબ્ધ કરાશે. ઉત્તરપત્રો **E-mail : srnm1viharbhanvantrust@gmail.com** પર મોકલી શકાશે.

- (૧) પ્રતિયોગિતાના નિયમો તથા પ્રારંભિક પરીક્ષાનું પ્રશ્નપત્ર તા. ૧૫-૩-૨૦૧૭થી આપવામાં આવશે.
- (૨) પ્રારંભિક પરીક્ષાના ઉત્તરપત્રો મોડામાં મોડા તા. ૧૫-૮-૨૦૧૭ સુધી નીચેના સરનામે સ્વીકારાશે.
- (૩) અંતિમ પરીક્ષા તા. ૧-૧૦-૨૦૧૭ના અરસામાં યોજાશે. જેના સ્થળ-સમયની પ્રારંભિક પરીક્ષાના વિજેતાઓને સમયસર જાણ કરાશે.
- (૪) **Early Birds ઈનામો :** સૌ પ્રથમ ઉત્તરપત્રો મોકલનાર ૨૫૦ પરીક્ષાર્થીઓને રૂ. ૧૦૦ વિશેષ ઈનામ અપાશે.

સંપર્કસૂત્ર : શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર : રાજકૃપા ફ્લેટની બાજુમાં, સુવિધા શોપિંગ સેન્ટરના ખાંચામાં, જૈનનગર, પાલડી, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭. ફોન : ૦૭૯ - ૨૬૬૩૧૩૯૬, ૨૬૬૦૨૪૯૩

સૌરાષ્ટ્ર કેસરી પ્રાણગુરુ જૈન ફિલોસોફિકલ એન્ડ લીટરરી રીસર્ચ સેન્ટર મુંબઈ દ્વારા ડૉ. રતનબેન ખીમજીભાઈ છાડવા પ્રેરિત જૈન સાહિત્ય જ્ઞાનસત્ર - ૧૫ સંપન્ન થયું.

સંયોજક શ્રી ગુણવંત બરવાળિયાએ જ્ઞાનસત્રના વિષયોની પૂર્વભૂમિકા જણાવી હતી. અધ્યક્ષ સ્થાનેથી ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈએ વિશ્વના વિવિધ ધર્મોમાં મળતી વિનય વિશેની વિભાવનાની વાત કહી હતી.

શ્રી ગુણવંતભાઈ બરવાળિયા સંપાદિત જ્ઞાનસત્રના શોધપત્રોના ગ્રંથ ‘વિનયધર્મ’, જૈનદર્શનમાં કેળવણી વિચાર અને ‘ઉપકાર વંદનાવલી’નું વિમોચન થયું હતું.

ડૉ. સુરેશ ગાલા સંચાલિત ‘વિનય ધર્મ’ બેઠકમાં ડૉ. મહેબુબ દેસાઈ, ડૉ. થોમસ પરમાર, ડૉ. મનસુખ સલ્લા, ડૉ. બળવંત જાની, ડૉ. રતનબેન, ડૉ. પ્રવીણભાઈ, કોકિલાબેન શાહ, ડૉ. રેણુકા પોરવાલ, શૈલેસી અજમેરા, રીનાબેન શાહ, જિતેન્દ્રભાઈ કામદાર, ડૉ. રશ્મિ ભેદા તથા પારુલબેન ગાંધી સહિત ત્રીશ વિદ્વાનોએ શોધપત્રો પ્રસ્તુત કરેલ.

ડૉ. પાર્વતીબેન ખીરાણી સંચાલિત ‘જૈનદર્શનમાં કેળવણી વિચાર’ બેઠકમાં ડૉ. પ્રીતિ શાહ, ડૉ. બિપીન દોશી, ઊર્મિ શાહ, હેમંતભાઈ શાહ, ડૉ. છાયાબેન શાહ, ખીમજીભાઈ છાડવા, મિતેશભાઈ શાહ, સુધાબેન ખંઢેરિયા તથા સુરેશભાઈ પંચમિયાએ પેપર પ્રસ્તુત કરેલ.

સમાપન ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ તથા આભારદર્શન ગુણવંત બરવાળિયાએ કરેલ. ડૉ. નલિની દેસાઈએ કાર્યક્રમનું સંચાલન કર્યું હતું.

આ જ્ઞાનસત્રમાં પંચાવન વિદ્વાનો ઉપરાંત પૂજ્ય સાધુ ભગવંતો, પૂજ્ય મહાસતીજી, શિક્ષણશાસ્ત્રીઓ અને જૈન આગેવાનોની બન્ને દિવસ નોંધપાત્ર ઉપસ્થિતિ રહી હતી.

ચૈત્યપરિપાટી

(પાના નં. ૩૩ પરથી ચાલુ...)

સુવર્ણસમ ભવ્ય પન્નાસનમાં ફૂલસાઈઝની પ્રશમરસ ઝરતી સૌમ્ય મૂર્તિ સાથે તેવી જ પંચધાતુની ભવ્ય મૂર્તિઓ - એક બાજુ આદિનાથ તથા બીજીબાજુ પાર્શ્વનાથ ભગવાનની છે. આ ઉપરાંત ખડગાસનમાં સીમંધર સ્વામી, ચંદ્રપ્રભુ અને નેમનાથ ભગવાનની નાની મૂર્તિઓ છે. અહીં સાયંકાલીન દેવવંદન તથા ભક્તિ ઉલ્લસિત ભાવથી બધાએ કરી. ઉપર ટેરેસમાં ૨૪ તીર્થંકરોની દેરીઓ છે ત્યાં દર્શનસ્તુતિ કર્યા. સાંજનો ચોવિહાર અહીં કર્યો.

ચૈતન્યધામથી ૨ કિ.મી. દૂર આવેલ ચંદ્રપ્રભુધામ ગયા. ત્યાં મૂળનાયક ચંદ્રપ્રભુના તથા નીચે પાર્શ્વનાથ પ્રભુના દર્શન કર્યા. ઘણી બધી

મૂર્તિઓ ભૂગર્ભમાંથી નીકળેલ હોવાથી જૈન-જૈનેતર લોકોને તેનું ખૂબ માહાત્મ્ય છે. આ તીર્થ અને ચૈતન્યધામ બંને ઘણપ ગામમાં આવેલ છે. ત્યાંથી કોબા પાછા આવ્યા.

દેવ-ગુરુ-ધર્મની કૃપાથી એક દિવસની આ સ્થાનિક ચૈત્ય પરિપાટી જાત્રા સાનંદ સંપન્ન થઈ. યાત્રાસમિતિ (પંકજભાઈ, મહેન્દ્રભાઈ, અરૂણભાઈ, નવીનભાઈ, વીણાબેન) ઉપરાંત સર્વશ્રી મનહરભાઈ જસવાણી, મુકેશભાઈ શેઠ, જયેશભાઈ શાહ, અને જયંતીભાઈ શાહે (હિંમતનગર) આપેલ વિવિધ સેવાઓની સાભાર નોંધ લઈએ છીએ. કોબાના એક મુમુક્ષુવિશેષે આ જાત્રાનો બધો ખર્ચ (૨૦ હજાર રૂા.) આપવા બદલ સંસ્થા અને જાત્રાળુઓ તરફથી તેમને અનેકશઃ ધન્યવાદ.

વૈરાગ્ય સમાચાર

[૧] રખિયાલ : સત્સંગપ્રેમી, પ્રભુભક્ત આદ. નાનજીદાદાએ તા. ૧-૨-૨૦૧૭ના રોજ ૧૦૧ વર્ષની વયે રાજભક્તિ કરતાં કરતાં શાંતિપૂર્વક નશ્વર દેહનો ત્યાગ કર્યો છે.

આદ. નાનજીદાદાનો ખેડૂત કુટુંબમાં જન્મ થયો હતો. અભ્યાસ માત્ર ત્રણ ધોરણ સુધીનો, પરંતુ જીવનઘડતર સુદૃઢ હતું. તેઓ સાદું અને સ્વાવલંબી જીવન જીવતા. ભક્તિ અને સત્સંગ તો તેમના પ્રાણ સમાન હતા. નાની ઉંમરથી જ પૂજ્ય રામજીભાપા, પૂજ્ય નાથુભાવજી, પૂજ્ય જેસીંગભાવાજી જેવા અનેક સંતોનો સમાગમ થવાથી જીવનને સાચી દિશા મળી. સંતોના માધ્યમથી શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી વચનામૃતજીનો સુયોગ થતાં અને તેના વાંચન-મનન-ચિંતનથી અંતરંગ સાધનાને વેગ મળ્યો. ત્યારબાદ તેઓ ઈડર જેવા એકાંત નિવૃત્તિક્ષેત્રોમાં રહીને આત્મસાધના કરવા લાગ્યા. પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજી સાથે સત્સમાગમ થતાં તેઓનું ચિત્ત અધ્યાત્મ સાધના તરફ ઢળવા લાગ્યું. સાથે સાથે ભક્તિરસથી તેઓનું હૃદય ભીંજાવા લાગ્યું. કૃપાળુદેવના વચનોને કંઠસ્થ કરી તેઓએ આત્મસાત્ કર્યા હતા. તેઓ નિયમિત શાસ્ત્રવાંચન, માળા, જાપ, ધ્યાન, વગેરે કરતા રહેતા. પ્રભુભજનમાં તેઓ મસ્ત રહેતા. તેઓએ સંત પુનિત મહારાજના સાન્નિધ્યમાં પ્રભુભક્તિનો - ભજનનો લાભ લીધો હતો. તેઓશ્રીનો વૈરાગ્યભાવ સરાહનીય હતો. સત્સંગમાં તેઓને વિશેષ રુચિ હતી. તેઓ આપણી સંસ્થામાં પ્રસંગોપાત પધારીને સત્સંગ-ભક્તિનો લાભ લેતા હતા. તેઓશ્રીએ પરમકૃપાળુદેવના આશ્રમો - ઈડર, વવાણિયા, સાયલા, કોબા, ખંભાત, અગાસ, નડિયાદ, ઉત્તરસંડા, કાવિઠા વગેરે તીર્થસ્થળોની યાત્રા કરી હતી. નિયમિત, સંયમી અને પરિશ્રમસભર જીવન હોવાથી તેઓ આજીવન નીરોગી રહ્યા હતા. અત્યંત અલ્પ પરિગ્રહ તે તેમના જીવનની આંખે ઉડીને વળગે તેવી વિશિષ્ટતા હતી.

નાનજીદાદાના દેહ છોડવાના થોડા કલાકો અગાઉ કોબાથી પૂજ્ય બહેનશ્રી શર્મિષ્ઠાબેન સાથે કેટલાક મુમુક્ષુઓએ હાજર રહીને સમાધિમરણની ભાવના, પ્રાર્થના, ભક્તિ આદિ કરાવ્યા હતા. સ્વર્ગસ્થના આત્માને પ્રભુ ચિર શાંતિ અર્પે તથા આગામી થોડા ભવોમાં તેઓ પૂર્ણપદ (મોક્ષ)ની પ્રાપ્તિ કરે તેવી સમસ્ત કોબા પરિવારની પ્રભુને હૃદયપૂર્વકની પ્રાર્થના છે.

[૨] મુંબઈ : આપણી સંસ્થાના મુરબ્બી મુમુક્ષુ શ્રી ચીમનભાઈ કોઠારીના ભત્રીજા અને શ્રી નિલેશભાઈ કોઠારીના મોટાભાઈ શ્રી કેતનભાઈનું તા. ૨૧-૨-૨૦૧૭ના રોજ ૫૮ વર્ષની વયે આકસ્મિક દેહાવસાન થયેલ છે. તેઓ સરળ સ્વભાવી, મહેનતુ, વાત્સલ્યયુક્ત, નિખાલસ, દયાળુ અને ધાર્મિક વૃત્તિના હતા. તેઓ અમદાવાદ આવતા ત્યારે અચૂક કોબા પૂજ્યશ્રીના દર્શન-સત્સંગનો લાભ લેતા હતા. તેઓના આત્માની શાંતિ માટે સંસ્થામાં બે મિનિટનું મૌન પાળવામાં આવ્યું હતું. સ્વર્ગસ્થના આત્માને પ્રભુ ચિર શાંતિ અર્પે તેવી સમસ્ત કોબા પરિવારની પ્રભુને હૃદયપૂર્વકની પ્રાર્થના છે.

જેને આ જગતની કોઈપણ વિનાશી વસ્તુ ખપતી નથી, જેની સર્વપ્રકારની તૃષ્ણાનું ઉચ્છેદન થયું છે, એવા જ્ઞાનીપુરુષને રાજી કરવા માટે મુમુક્ષુએ શું અર્પણ કરવું કે જેથી નિજસ્વરૂપનો આલિર્ભાવ થાય?
જવાબમાં ‘પરમ વિનય’ અને ‘હું કંઈ જાણતો નથી’ - એ બે વસ્તુ કહી શકાય.

સંસ્થામાં યોજાયેલ શ્રી આત્મસિદ્ધિ વિધાન-પૂજા (તા. ૧૩-૨-૧૭)

સંસ્થામાં યોજાયેલ થાઈરોઈડ નિદાન કેમ્પ વેળાએ (તા. ૧૨-૨-૧૭)

Registered under RNI No. : GUJGUJ/2008/25883

Permitted to post at Ahmedabad PSO on 15th of every month under Postal
Regd. No. : GAMC - 309/2015-2017 issued by SSP Ahmedabad valid upto 31-12-2017
Publication Date 15th of every month

સંસ્થા પ્રકાશિત 'વીતરાગવાણી' પુસ્તકનું વિમોચન કરતા શ્રુતપ્રજ્ઞસ્વામીજી (તા. ૧૪-૨-૧૭)

Aspirant's Guide (સાધકસાથી)ની
તૃતીય આવૃત્તિનું વિમોચન કરતાં
પૂજ્ય બહેનશ્રી (તા. ૧૪-૨-૨૦૧૭)

પૂજ્યશ્રીના વરદ હસ્તે ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ લિખિત 'શ્રીમદ્
રાજચંદ્ર અને મહાત્મા ગાંધીજી' પુસ્તકનું વિમોચન (તા. ૨૮-૨-૧૭)
(શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર નિજાભ્યાસ મંડળના પ્રમુખશ્રી અરવિંદભાઈ પી. રાહ
તાયા શ્રી આણંદજી કલ્યાણજી પેટીના દૂસ્તરી શ્રીપાલભાઈ રાહ)

આ અંકના વિશિષ્ટ સહયોગી દાતા

૧ 'દિવ્યધ્વનિ' માર્ચ - ૨૦૧૭ના અંક માટે રૂા. ૨૧,૦૦૦/-નો આર્થિક સહયોગ
ડૉ. રાજીવ વ્યાસ, શ્રીમતી જાગૃતિ વ્યાસ પરિવાર (યુ.એસ.એ.)
તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ 'જ્ઞાનદાન'ની અનુમોદના કરે છે.

૨ 'દિવ્યધ્વનિ' માર્ચ - ૨૦૧૭ના અંક માટે રૂા. ૨૧,૦૦૦/-નો આર્થિક સહયોગ
સ્વ. શ્રી સુમતિચંદ્ર મનસુખલાલ દોશીના સ્મરણાર્થે
હસ્તે : શ્રીમતી નયનાબેન સુમતિચંદ્ર દોશી પરિવાર (ઘાટકોપર, મુંબઈ)
તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ 'જ્ઞાનદાન'ની અનુમોદના કરે છે.

Printed & Published by Smt. Dr. Sharmisthaben M. Soneji on Behalf of
Shrimad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra, Koba - 382 007.
Dist. Gandhinagar (Gujarat). Printed at Bhagwati Offset, 16/C, Bansidhar Estate,
Bardolpura, Ahmedabad - 380 004. Editor : Shri Mitesh A. Shah